

ERITREA: TIEDONHANKINTAMATKA ETIOPIAAN TOUKOKUUSSA 2019

20.11.2019

Maatietopalvelu

Tiedonhankintamatkaraportti

Johdanto

Tämä raportti on laadittu osana Euroopan unionin turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston (AMIF) rahoittamaa FAKTA-hanketta¹. Maahanmuuttoviraston maatietopalvelu toteutti Eritreaa koskevan tiedonhankintamatkan Etiopiaan toukokuussa 2019. Matkan tavoitteena oli kerätä tietoa Eritrean ja Etiopian välisen rauhansopimuksen vaikutuksista Eritreassa, tilanteesta Eritrean ja Etiopian rajalla sekä eritrealaisista pakolaisista Etiopiassa. Lisäksi matkan tarkoituksena oli luoda kontaktiverkoston kansainvälisiin ja kansallisiin toimijoihin.

Tiedonhankintamatkalla vierailtiin Tigrayn osavaltiossa lähellä Eritrean rajaa sekä pääkaupunki Addis Abebassa. Matkan aikana haastateltiin kansainvälisiä järjestöjä, etiopialaisia toimijoita sekä Etiopiaan saapuneita eritrealaisia pakolaisia ja turvapaikanhakijoita. Raporttia varten haastatellut tahot eivät ole halunneet esiintyä raportissa omalla nimellään aiheen sensitiivisyyden vuoksi. Osa haastatelluista tahoista on halunnut pysyä täysin anonyyminä.

¹ Lähtömaatiedon tiedonhankintamatkakäytännön kehittämishanke vuosina 2017–2020.

Sisällys

1 Eritrean ja Etiopian välisen rauhansopimuksen vaikutukset Eritreassa	5
1.1 Rauhansopimuksen vaikutukset Eritrean sisäiseen tilanteeseen	5
1.1.1 Koulutussektoria koskevat uudistukset.....	5
1.1.2 Vaikutukset Eritrean markkinoihin.....	6
1.1.3 Tarkastuspisteet teillä.....	6
1.1.4 Tulevaisuudennäkymät	7
1.2 Rauhansopimuksen vaikutukset kansalaispalvelukseen	7
1.2.1 Kansalaispalveluksen kesto	7
1.2.2 Palkkio ja ilmoitusvelvollisuus	8
1.2.3 Uudelleenrekrytointi kansalaispalvelukseen	8
1.2.4 Vapautuminen kansalaispalveluksesta	9
1.2.5 Kansanarmeija	9
1.2.6 Kansalaispalveluksen tulevaisuus	10
1.3 Rauhansopimuksen vaikutukset Eritrean ihmisoikeustilanteeseen	10
1.3.1 Satunnaiset vangitsemiset	10
1.3.2 Uskonnolliset ryhmät	11
1.3.3 Naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta armeijassa	12
1.3.4 Sosiaalinen media ja ilmaisunvapaus	12
1.4 Maasta poistuminen rauhansopimuksen solmimisen jälkeen.....	13
2 Tilanne Eritrean ja Etiopian rajalla	14
2.1 Tilanne rajanylityspisteiden avaamisen jälkeen.....	14
2.1.1 Rajan ylittäminen rajanylityspisteiden ollessa auki	15
2.1.2 Rajanylityspisteiden sulkeminen	16
2.2 Tilanne rajan sulkemisen jälkeen.....	18
2.2.1 Rajavalvonta rajanylityspisteillä.....	18
2.2.2 Ampumismääräys	19
2.2.3 Kiistanalaiset alueet	20
2.3 Rajan ylittäminen Etiopiaan	21
2.3.1 Etiopiaan saapuvien eritrealaisten lukumäärä ja profiili	21
2.3.2 Rajan ylittäminen epävirallisia reittejä pitkin	22
2.3.3 Tarkastuspisteet Eritrean puolella rajaa	24
2.4 Yksin tulevat alaikäiset	24
2.4.1 Lähdön syyt	25
2.4.2 Liikkuminen rajan yli Etiopiaan ja takaisin Eritreaan	26
3 Eritrean hallinnon suhtautuminen palaajiin ja laittomaan maasta poistumiseen	27

3.1	Palaajien tilanne	27
3.2	Palaaminen Etiopiasta Eritreaan maarajan yli	28
3.3	Suhtautuminen laittomaan maasta poistumiseen	29
3.4	Mahdolliset seuraukset laittomasta maastapoistumisyrityksestä	30
3.5	Laittomasti maasta poistuneiden perheenjäseniin kohdistuva uhka	30
4	Eritrealaiset Etiopiassa	31
4.1	Eritrealaiset pakolaiset Tigrayn alueella	31
4.1.1	Maahantulopisteet ja kokoamiskeskukset	31
4.1.2	Pakolaisten rekisteröinti	33
4.2	Eritrealaiset pakolaiset pakolaisleireillä	34
4.2.1	Tigrayn pakolaisleirit	34
4.2.2	Yksin tulleet alaikäiset pakolaisleireillä	35
4.3	Poistuminen pakolaisleireiltä	36
4.3.1	Pass permit ja Out of Camp -status	36
4.3.2	Pakolaisleireiltä pois suuntautuva muuttoliike	37
4.4	Eritrealaiset pakolaisleirien ulkopuolella	38
4.4.1	Laillinen ja laitton oleskelu pakolaisleirien ulkopuolella	38
4.4.2	Toimeentulo- ja koulutusmahdollisuudet	39
4.4.3	Elämäntapahtumien rekisteröiminen	41
4.4.4	Eritrealaiset Tigrayn alueella	41
4.4.5	Eritrealaiset Addis Abebassa	42
4.5	Perheenyhdistäminen	43
4.6	Yhteydenpito Eritreaan	44
4.6.1	Yhteydenpidon mahdollisuudet Etiopian ja Eritrean välillä	44
4.6.2	Puhelinverkko ja internet-yhteys Eritreassa	45
4.6.3	Yhteydenpidon mahdollisuudet kansalaispalveluksessa	46
4.6.4	Perheenjäsenten jäljittäminen	47
	Lähteet	48

Tietoa raportista

Tämä Maahanmuuttoviraston maatietopalvelun kirjoittama raportti on laadittu Euroopan unionin maatiedon analysointia koskevan laatuohjeistuksen sekä tiedonhankintamatkoja koskevan ohjeistuksen mukaisesti. Raportti perustuu huolellisesti valittuihin lähteisiin. Raportissa hyödynnetään tiedonhankintamatkan aikana tehtyjä haastatteluja ja sitä on tarvittaessa täydennetty kirjallisella lähdeaineistolla. Käytetyn lähdemateriaalin määrä on rajallinen, eikä raportti ole tyhjentävä. Kattavan kuvan saamiseksi raporttia ei pidä käyttää päätöksenteossa yksinään, vaan yhdessä muiden lähteiden kanssa. Se, että jotain tapahtumaa, henkilöä tai organisaatiota ei mainita raportissa, ei tarkoita sitä, että tällaista tapahtumaa ei koskaan tapahtunut tai että henkilö tai organisaatio ei ole olemassa. Raportti perustuu maatietopalvelun itsenäiseen tutkimukseen ja analyysiin. Maatietopalvelu vastaa raportin sisällöstä. Raportissa esitetyt näkemykset ja lausunnot eivät välttämättä edusta Maahanmuuttoviraston kantaa, eikä raportti ole oikeudellinen arvio tai poliittinen lausunto.

1 Eritrean ja Etiopian välisen rauhansopimuksen vaikutukset Eritreassa

1.1 Rauhansopimuksen vaikutukset Eritrean sisäiseen tilanteeseen

Useiden haastateltujen lähteiden mukaan Eritreassa ei ole toteutettu maan sisäisiä uudistuksia Eritrean ja Etiopian välisen rauhansopimuksen² solmimisen jälkeen.³ Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan rauhansopimus on korkean tason poliittinen sopimus kahden valtion välillä, eikä sillä ole mitään tekemistä Eritrean sisäisen tilanteen kanssa. Vaikka Eritrean ja Etiopian väliset suhteet ovat parantuneet, tilanne Eritrean sisällä on pysynyt ennallaan. Järjestön tiedossa ei ole mitään Eritrean hallinnon toteuttamia muutoksia tai uudistuksia Eritrean sisällä.⁴ Myös erään anonyymien lähteen mukaan Eritrean ja Etiopian välinen rauhansopimus on ulkopoliittikkaa eikä se liity sisäpolitiikkaan. Maiden välinen rauhanprosessi ei ole muuttanut Eritrean sisäisiä asioita, vaan ainoastaan Eritrean suhde Etiopiaan on muuttunut.⁵

1.1.1 Koulutussektoria koskevat uudistukset

Kansainvälisen järjestön käsityksen mukaan Eritreassa ei ole toteutettu maan sisäisiä uudistuksia rauhansopimuksen solmimisen jälkeen. Järjestön mukaan Eritrean koulutussektorilla alettiin tehdä uudistuksia elokuussa 2018, mutta ne ovat olleet luonteeltaan lähinnä negatiivisia. Kyseiset uudistukset tai mahdollisesti jotkin muut syyt ovat johtaneet siihen, että useat sadat opiskelijat ovat menettäneet opiskelupaikkansa ainakin muutamassa eri college-oppilaitoksessa Eritreassa. Järjestön saamien tietojen mukaan Adi Keyh'ssa 147 opiskelijaa menetti opiskelupaikkansa. Entisessä *Eritrea Institute of Technology* -oppilaitoksessa, jossa on opetusta enää insinööri- ja luonnontieteiden aloilla, yli puolet opiskelijoista on menettänyt opiskelupaikkansa. *Smep Institute of Training, Education, Research and Consultancy* -instituutti, joka on ainoa yksityiskoulun tyyppinen oppilaitos Eritreassa, suljettiin kokonaan lyhyellä varoitusaajalla. Kyseisessä instituutissa ei opiskellut kokopäiväisiä opiskelijoita.⁶

Kansainvälisellä järjestöllä ei ole varmaa tietoa opiskelupaikkojen lakkauttamisen tarkemmista syistä. Jostakin syystä opiskelijoita ei ole kuitenkaan enää haluttu pitää edellä mainituissa oppilaitoksissa. Järjestön mukaan arviot siitä, mitä opiskelupaikkansa menettäneille ihmisille on tapahtunut, vaihtelevat. Joidenkin arvioiden mukaan pääkaupunki Asmarassa olisi toimettomia nuoria ilman opiskelu- tai koulutuspaikkaa. Järjestö pitää sitä kuitenkin epätodennäköisenä, sillä se olisi Eritrean hallinnolle epätoivottava tilanne. Järjestö pitää todennäköisempänä, että opiskelupaikkansa menettäneet henkilöt on värvätty joko armeijaan tai takaisin kansalaispalvelukseen.⁷

² Eritrea ja Etiopia allekirjoittivat yhteisen rauhan ja ystävyyden julkilausuman (Joint Declaration of Peace and Friendship) heinäkuussa 2018. (UN HRC 16.5.2019).

³ Anonyymi lähde A 17.5.2019; Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019; Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019; Etiopiassa toimiva ihmisoikeusjärjestö 16.5.2019; Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁴ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

⁵ Anonyymi lähde A 17.5.2019.

⁶ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁷ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

1.1.2 Vaikutukset Eritrean markkinoihin

Eräs rauhansopimuksen solmimisen jälkeen tapahtunut konkreettinen muutos Eritreassa oli etiopialaisten markkinoiden avautuminen eritrealaisille Eritrean ja Etiopian välisen rajan avautumisen (ks. 2.1.) myötä.⁸ Tieliikenne avautui kaupalliselle liikenteelle⁹ ja etiopialaisia kauppiaita ja kuorma-autoja saapui Eritreaan¹⁰. Asmarassa liikkui etiopialaisia ajoneuvoja sekä kauppiaita, ja kaupankäynnin lomassa kuultiin ja vaihdettiin uutisia rajan toiselta puolelta.¹¹ Myös monia eritrealaisia meni Etiopian puolelle ostamaan tuotteita, jotka vietiin takaisin Eritreaan myytäväksi.¹² Kulutushyödykkeitä ja rakennustarvikkeita, joita ei ollut ennen saatavilla, tuli myyntiin Eritreassa. Samalla hinnat Eritreassa laskivat. Etiopialaisten kaupankäynti aiheutti haittaa eritrealaisille pienkauppiaille ja liiketoiminnan harjoittajille, jotka menettivät asiakkaita. Kansainvälisen järjestön mukaan sen jälkeen, kun rajanylityspisteitä Eritrean ja Etiopian rajalla on suljettu, (ks. 2.1.2.) tilanne Eritreassa on palautunut takaisin entiselleen ja hinnat ovat nousseet takaisin entiselle tasolle. Järjestön mukaan huhtikuun 2019 lopussa Eritreassa oltiin jälleen rauhansopimusta edeltävässä tilanteessa.¹³

1.1.3 Tarkastuspisteet teillä

Kansainvälisen järjestön mukaan tarkastuspisteet teillä ovat lisääntyneet Eritreassa sen jälkeen, kun Eritrean ja Etiopian välisiä rajanylityspisteitä avattiin (ks. 2.1.). Etiopialaista autoliikennettä tuli Eritrean, minkä vuoksi autoja alettiin tarkastaa useammilla tarkastuspisteillä. Rajan avaamisen jälkeen Eritrean on tuotu autoissa luvattomia aseita, huumeita ja lääkkeitä. Tarkastuspisteillä tarkastetaan, onko autoissa jotain laitonta. Järjestön mukaan tarkastuspisteillä ei tarkasteta kaikkia autoja, vaan ainoastaan osa autoista joutuu tarkastettavaksi. Järjestön tietojen mukaan tarkastukset ovat ilmeisesti satunnaisia.¹⁴

Saman järjestön tietojen mukaan esimerkiksi Asmarasta Massawaan johtavalla tiellä on aikaisempaa enemmän tarkastuspisteitä sellaisissa paikoissa, missä niitä ei ennen ollut. Järjestön mukaan kyseisellä tiellä on myös muuttuvia tarkastuspisteitä. Myös Kerenistä Gash-Barkan suuntaan johtavalla tiellä tarkastuspisteet ovat lisääntyneet huomattavasti.¹⁵

Kansainvälisellä järjestöllä ei ole varmuutta siitä, myönnetäänkö eritrealaisille opiskelijoille *holiday pass* -kulkulupia entiseen tapaan tai pääseekö sen avulla liikkumaan Eritrean sisällä kuten ennen. Järjestön mukaan loma-aikoina myönnettävä *holiday pass* on käytäntö opiskelijoita varten. Opiskelijat pääsevät kulkemaan näyttämällä *holiday pass* -kulkulupaa muuttuvilla tarkastuspisteillä. Kulkulupien myöntämisellä pyritään kontrolloimaan, ettei samanmielisiä ihmisiä ole liikaa samassa paikassa juhlahyphien aikaan aiheuttamassa esimerkiksi jonkinlaista kansanliikettä.¹⁶

⁸ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁹ Anonyymi lähde A 17.5.2019.

¹⁰ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019; Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹¹ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019; Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹² Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

¹³ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹⁴ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹⁵ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹⁶ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

1.1.4 Tulevaisuudennäkymät

Haastatelluilla järjestöillä ei ole tietoa mahdollisista tulevista uudistuksista tai muutoksista Eritreassa.¹⁷ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö ei usko, että rauhansopimus tulee tuomaan mukanaan mitään muutoksia Eritrean sisällä.¹⁸ Myöskään Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö ei näe nyt eikä tulevaisuudessa mitään muutoksia Eritrean viranomaisten toimintatavoissa.¹⁹ Erään kansainvälisen järjestön mukaan rauhansopimuksesta huolimatta näköpiirissä ei ole lainsäädännöllisiä, perustuslaillisia, taloudellisia tai oikeusvaltiokehitykseen liittyviä uudistuksia Eritreassa. Järjestön mukaan Eritrean nykyhallinnolle on tyypillistä, että vaikka uudistuksia olisikin luvassa, niistä ei tiedotettaisi etukäteen. Järjestö ei kuitenkaan usko, että Eritreassa on odotettavissa muutoksia lyhyellä aikavälillä.²⁰

1.2 Rauhansopimuksen vaikutukset kansalaispalvelukseen

1.2.1 Kansalaispalveluksen kesto

Useiden haastateltujen lähteiden mukaan Eritrean kansalaispalveluksen kestossa tai sisällössä ei ole tapahtunut muutoksia Eritrean ja Ethiopian välisen rauhansopimuksen solmimisen jälkeen.²¹ Kansainvälisen järjestön mukaan rauhansopimuksen jälkeen Eritreassa on odotettu, että maan presidentti ilmoittaisi kansalaispalveluksen keston rajoittamisesta.²² Eritreassa ei ole kuitenkaan tiedotettu virallisesti mitään muutoksista kansalaispalveluksessa.²³ Kansalaispalveluksen keston rajoittamisesta liikkuu paljon huhuja. Kansainvälisen järjestön mukaan on kuultu, että Eritrean presidentti olisi sanonut vuoden 2018 Sawa-puheessaan²⁴, että silloin palvelukseen astuneet tulevat olemaan palveluksessa rajoitetun ajan. Huhuissa²⁵ on mainittu 18 kuukauden palvelusaika. Järjestön mukaan ei ole kuitenkaan saatu vahvistusta sille, että heinäkuussa 2018 palvelukseen astuneiden palvelusaika ei kestäisi yli 18 kuukautta. Järjestön mukaan Eritreassa on ollut keskustelua kansalaispalveluksen keston rajoittamisesta ennenkin, mutta se ei ole toteutunut.²⁶

¹⁷ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019; Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019; Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹⁸ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

¹⁹ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

²⁰ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

²¹ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019; Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019; Etiopiassa toimiva ihmisoikeusjärjestö 16.5.2019; Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

²² Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

²³ Etiopiassa toimiva ihmisoikeusjärjestö 16.5.2019; Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

²⁴ Joka vuosi Eritrean presidentti pitää puheen Sawasta valmistuville opiskelijoille, jotka astuvat kansalaispalvelukseen Sawasta valmistumisen jälkeen. (Madote / Kidane 2016.)

²⁵ Reuters-uutistoimiston 23.7.2018 julkaiseman uutisen mukaan viimeisimmälle kansalaispalvelukseen rekrytoitujen erälle olisi kerrottu, että heidän palvelusaikansa ei kestäisi yli 18 kuukautta. Tieto on peräisin kansalaispalvelukseen astuvien perheenjäseniltä, jotka osallistuivat 13.7.2018 järjestettyyn palvelukseen astuvien valmistujaisseremoniaan, johon otti osaa myös Eritrean presidentti. Perheenjäsenten mukaan seremoniassa olisi ilmoitettu, että uusien rekrytoitujen henkilöiden kansalaispalvelus ei kestäisi yli 18 kuukautta. Eritrean viestintäministeri ei kieltänyt kyseisiä tietoja, mutta kommentoi, ettei aiheesta ole annettu virallista tiedotetta. Viestintäministerin mukaan Eritrean hallinto tiedottaa näin merkittävistä linjauksista poikkeuksetta virallisten kanavien kautta eikä sitä ole tapahtunut. (Reuters 23.7.2019.)

²⁶ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

1.2.2 Palkkio ja ilmoitusvelvollisuus

Kansainvälisen järjestön tiedossa ei ole muutoksia kansalaispalvelusta suorittavien palkkioissa. Järjestön mukaan kansalaispalveluksesta saatavalla palkalla ei tule toimeen Eritreassa. Siksi suuri osa palvelusta suorittavista tekee kansalaispalveluksen lisäksi myös muita töitä. Iltapäivisin palveluspaikoista katoaa työntekijöitä lisätöihin. Silti kolmeakin työtä tekevillä eritrealaisilla on järjestön mukaan vaikeuksia tulla toimeen.²⁷

Kansainvälisen järjestön tietojen mukaan ilmoitusvelvollisuus kansalaispalveluksessa on lisääntynyt ja muuttunut kontrolloidummaksi. Kansalaispalvelusta suorittavien henkilöiden tulee ilmoittautua läsnä olevaksi päivittäin. Järjestön tietojen mukaan valtion virastoissa palvelusta suorittavien on pitänyt ilmoittaa aamulla ja illalla olevansa paikalla. Huhtikuussa 2019 järjestön tietoon tuli, että hallituksen työntekijöiden ilmoitusvelvollisuus on nostettu neljään kertaan päivässä. Järjestön mukaan työntekijöiden pitää osoittaa olevansa paikalla neljä kertaa päivässä, koska kansalaispalveluksessa alkaa olla liian vähän ihmisiä jäljellä.²⁸

Rajan Etiopiaan toukokuussa 2019 ylittäneiden kolmen koulutetun eritrealaismiehen kertoman mukaan heidän suorittaessaan kansalaispalvelusta toimistoissa edellytettiin läsnäoloa. Heidän oli pitänyt koko palveluksensa ajan ilmoittautua neljä kertaa päivässä eli kaksi kertaa aamulla ja kaksi kertaa illalla. Miesten kertoman mukaan jo valmiiksi riittämätöntä palkkaa lasketaan, mikäli henkilö on poissa palveluksesta yhdenkin päivän. Miesten kertoman mukaan heillä ei ollut ollut mahdollisuutta valita koulutustaan Eritreassa ja he olivat päätyneet ammatteihinsa vasten tahtoaan. Miehet oli määrätty työtehtäviin, jotka eivät vastanneet heidän koulutustaan.²⁹

1.2.3 Uudelleenrekrytointi kansalaispalvelukseen

Kansainvälisen järjestön kuulemien tietojen mukaan aikaisemmin kansalaispalveluksesta vapautettuja nuoria ja mahdollisesti muitakin olisi rekrytoitu takaisin kansalaispalvelukseen. Järjestö korostaa, ettei sillä ole ensikäden tietoa asiasta, mutta järjestön tiedossa on eritrealaisia henkilöitä, jotka ovat saaneet kutsun takaisin jo suoritettuun kansalaispalvelukseen. Järjestö arvioi, että jo saatu todistus kansalaispalveluksen suorittamisesta (*certificate of completion*) ei siten olekaan niin vahva asiakirja. Ainakin nuoria miehiä on pystytty kutsumaan takaisin palvelukseen ennenkin, mutta nyt takaisin on kutsuttu myös nuoria naisia. Järjestöllä ei ole tietoa, onko kansalaispalvelukseen kutsuttu takaisin naimisissa olevia naisia tai äitejä. Järjestöllä ei ole tarkkaa tietoa siitä, ketkä ovat uudelleenrekrytointien kohteena, mutta palvelusikäisiä nuoria otetaan mielellään takaisin palvelukseen.³⁰

Jotkut eritrealaiset ovat päättäneet lähteä maasta sen jälkeen, kun he ovat saaneet kutsun uudelleen jo suoritettuun kansalaispalvelukseen.³¹ Eräs haastateltu eritrealaismies, joka ylitti rajan Etiopiaan toukokuussa 2019, kertoi lähteneensä Eritreasta sen jälkeen, kun hänet kutsuttiin uudelleen kansalaispalvelukseen. Mies oli ollut aikaisemmin sotilaana armeijassa, mistä vapauduttuaan hän oli työskennellyt autonkuljettajana viimeiset kaksi vuotta ennen uutta kutsua.³² Myös eräs haastateltu eritrealaisnainen, joka oli ylittänyt Eritrean ja Etiopian

²⁷ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

²⁸ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019: Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

²⁹ Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa A 15.5.2019.

³⁰ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

³¹ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

³² Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa A 15.5.2019.

rajan sen ollessa auki, kertoi saaneensa kutsun uudelleen kansalaispalvelukseen joitakin vuosia aikaisemmin. Nainen oli kertomansa mukaan astunut palvelukseen 26. rekrytointikierroksella³³ ja suorittanut palveluksensa loppuun, mutta hänet oli kutsuttu palvelukseen uudelleen. Sen jälkeen hän oli yrittänyt lähteä maasta, mutta jäi kiinni ja oli pidätettynä useissa eri pidätyskeskuksissa yhteensä useita kuukausia. Sieltä hänet määrättiin uudelleen armeijaan, missä hän palveli kolme vuotta ennen kuin pakeni.³⁴

Kansainvälisen järjestön tietojen mukaan Mendeferassa järjestettiin huhtikuussa 2019 iso sotaharjoitus. Järjestön mukaan monet lähtivät maasta ennen sitä, koska se olisi tarkoittanut heille siirtymistä kansalaispalvelukseen ja armeijaan.³⁵

1.2.4 Vapautuminen kansalaispalveluksesta

Kansainvälisen järjestön mukaan Eritreassa ei ole tapahtunut laajamittaisia vapautuksia kansalaispalveluksesta rauhansopimuksen solmimisen jälkeen. Järjestöllä ei ole varmaa tietoa, miten ihmisiä vapautetaan, koska ihmisiä vapautuu kansalaispalveluksesta jatkuvasti. Järjestön käsityksen mukaan kansalaispalveluksesta vapautettujen määrässä ei ole eroa aikaisempaan. Demobilisaatiosta puhuttiin Eritreassa paljon heti rauhansopimuksen solmimisen jälkeen, mutta ei ollut selvää, keitä tai minkälaisia ryhmiä se tulisi mahdollisesti koskemaan. Kansainvälisen järjestön mukaan Eritrean nuorisojärjestö³⁶, joka ei ole itsenäinen toimija, vaan sidoksissa Eritrean hallintoon, on viitannut kahdesti puheissaan demobilisaatioon. Lähteellä ei ole kuitenkaan tietoa mahdollisista tulevista vapautuksista.³⁷

Kansainvälisen järjestön mukaan Eritreassa monilla aloilla ei ole riittävästi työvoimaa, minkä vuoksi ei voida tehdä laajamittaisia vapautuksia kansalaispalveluksesta. Kaikki työkykyiset laitetaan Eritreassa töihin. Järjestön mukaan on vaikea uskoa, että esimerkiksi opetustyössä olevia henkilöitä voitaisiin vapauttaa kansalaispalveluksesta, vaikka he olisivat palvelleet pitkään, sillä opetustyöhön ei valmistu tarpeeksi ihmisiä. Järjestön mukaan palvelusajat kansalaispalveluksessa ovat olleet sattumanvaraisia eivätkä ne ole riippuvaisia edes siitä, mille ammattiryhmille on tarvetta.³⁸

Keväällä 2019 rajan Etiopiaan ylittäneen eritrealaisnaisen kertoman mukaan hänet oli ollut tarkoitus demobilisoida kahdeksan kansalaispalveluksessa vietetyn vuoden jälkeen, mutta niin ei ollutkaan tapahtunut. Demobilisaatioon liittyvät asiakirjat oli piilotettu häneltä eikä hän ollut saanut vastausta, kun hän oli pyytänyt saada nähdä asiakirjoja. Lopulta nainen pakeni kansalaispalveluksesta päästyään kotiin lomalle.³⁹

1.2.5 Kansanarmeija

Kansainvälisen järjestön mukaan Eritreassa on suhteellisen laaja kansalaisista koostuva militia eli kansanarmeija⁴⁰. Järjestön tietojen mukaan rauhansopimuksen solmimisen jälkeen

³³ 26. kierroksella (round) rekrytoidut nuoret ovat valmistuneet Sawasta ja astuneet kansalaispalvelukseen kesällä 2013. (EASO 2015, s. 34–35.)

³⁴ Eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

³⁵ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

³⁶ National Union of Eritrean Youth and Students (NUEYS).

³⁷ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

³⁸ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

³⁹ Eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

⁴⁰ Kansanarmeija (Hizbawi Serawit) koostuu kansalaisista, jotka on vapautettu kansalaispalveluksesta tai jotka suorittavat kansalaispalvelusta siviilitehtävissä. (UN HRC 5.6.2015, s. 77.) Kansanarmeijaan kuuluvien

Eritreassa kerättiin kodeista äkillisesti pois valtava määrä aseita. Suhteellisen nopeasti sen jälkeen syksyllä 2018 järjestön tietoon tuli kuitenkin, että militia oli aseistettu uudelleen ja samassa yhteydessä aseita jaettiin koteihin takaisin. Järjestö arvioi, että militian riisuminen aseista olisi jättänyt tyhjiön Eritrean turvallisuuskoneistoon, minkä vuoksi aseet on jaettu takaisin.⁴¹

1.2.6 Kansalaispalveluksen tulevaisuus

Etiopiassa toimivan kansainvälisen humanitaarisen järjestön käsityksen mukaan Eritreassa ei ole suunnitelmassa tehdä muutoksia kansalaispalvelukseen.⁴² Myös toinen kansainvälinen järjestö uskoo, että Eritrean kansalaispalvelus tulee pysymään nykyisellään myös tulevaisuudessa. Järjestön mukaan on vaikea uskoa, että Eritrean valtio pystyisi tällä hetkellä toimimaan ilman kansalaispalveluksen tyyppistä järjestelmää. Järjestö arvioi, että ilman kansalaispalvelusta Eritrea tuskin kykenisi toteuttamaan tiehankkeita tai rautateiden ja satamien rakennushankkeita eikä niihin saataisi riittävästi työvoimaa. Järjestön arvion mukaan kansalaispalvelusta saatetaan käyttää väylänä saada enemmän työntekijöitä tuleviin tie- ja infrastruktuurihankkeisiin Eritreassa.⁴³

1.3 Rauhansopimuksen vaikutukset Eritrean ihmisoikeustilanteeseen

Haastateltujen järjestöjen mukaan Eritrean ihmisoikeustilanne ei ole parantunut Etiopian kanssa solmitun rauhansopimuksen allekirjoittamisen jälkeen.⁴⁴ Etiopiassa toimivan ihmisoikeusjärjestön mukaan Eritrean ihmisoikeustilanne on pysynyt samana rauhansopimuksesta huolimatta.⁴⁵ Myöskään Etiopiassa toimivan kansainvälisen humanitaarisen järjestön tiedossa ei ole muutoksia Eritrean ihmisoikeustilanteessa.⁴⁶ Erään kansainvälisen järjestön mukaan Eritrean ihmisoikeustilanteessa ei ole tapahtunut muutosta parempaan. Järjestön mukaan ihmisoikeustilanne on huonontunut verrattuna rauhansopimusta edeltävään aikaan.⁴⁷

1.3.1 Satunnaiset vangitsemiset

Kansainvälisen järjestön mukaan satunnaiset vangitsemiset lisääntyivät huhtikuun 2019 aikana Eritreassa. Järjestön mukaan satunnaisia vangitsemisia tehdään Eritreassa satunnaisin perustein.⁴⁸ Vangitsemisen perusteena voivat olla esimerkiksi poliittiset mielipiteet tai uskonnolliset syyt, mutta myös täysin satunnainen ihmisten näkeminen valtion vihollisina on lisääntynyt Eritreassa.⁴⁹ Ihmisten katoamisia tapahtuu entistä enemmän. Järjestön mukaan katoamisten laajamittaisuudesta kertoo se, että Asmarassa ihmisillä on jo tapana lausua

siviilien tulee ottaa vastaan hallinnon antama univormu ja ase sekä osallistua aseelliseen koulutukseen. (EASO 2015, s. 43–44.)

⁴¹ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁴² Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

⁴³ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁴⁴ Etiopiassa toimiva ihmisoikeusjärjestö 16.5.2019; Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019; Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁴⁵ Etiopiassa toimiva ihmisoikeusjärjestö 16.5.2019.

⁴⁶ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

⁴⁷ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁴⁸ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁴⁹ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019; Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

päivän päätteeksi kiitosrukous kiitokseksi siitä, että he selvisivät päivästä, koska ihmisiä katoaa työpäivän aikana.⁵⁰

Saman järjestön mukaan satunnaisia vangitsemisia on tapahtunut Eritreassa aalloissa. Järjestön mukaan huhtikuussa 2019 tilanne Eritreassa oli samanlainen kuin toukokuussa 2018, jolloin pidätyksiä tapahtui paljon ja kuka tahansa saattoi olla niiden kohteena. Toukokuussa 2018 pidätykset koskivat myös henkilöitä, jotka saattoivat olla ulkomaalaisten lähetystöjen palveluksessa tai jotka olivat tekemisissä ulkomaalaisten henkilöiden kanssa. Näin tapahtui siitä huolimatta, että ulkomaalaisten kanssa tekemisissä olevien ihmisten katoamiset tulevat yleiseen tietoon.⁵¹

Kansainvälisen järjestön mukaan Eritrean maanlaiset vankilat ovat täydempiä kuin koskaan. Virallinen poliisilaitos ei ole halukas antamaan tietoja vangituista ihmisistä, ja kadonneiden omaisten perään kyseleminen saattaa asettaa kysyjän vaaraan. Järjestön tietojen mukaan joistakin vuoden 2018 toukokuussa kadonneista henkilöistä on kuultu katoamisen jälkeen. Esimerkiksi eräs kadonnut henkilö palasi kahden kuukauden jälkeen, mutta ei puhunut sanaakaan katoamisestaan. Järjestö arvioi, että henkilö oli saatettu pakottaa vaikenemaan tapahtumista pidätyksen aikana.⁵²

1.3.2 Uskonnolliset ryhmät

Kansainvälinen järjestö arvioi huhtikuun 2019 lopussa, että uskonnollisten ryhmien vaino on lisääntynyt Eritreassa.⁵³ Järjestön mukaan uskonnollinen vaino on syventynyt kesän 2019 aikana. Osana Eritreassa käynnissä olevia kansallistamistoimia katolisen kirkon omaisuutta on otettu valtion haltuun. Samalla otettiin haltuun katolilaisten ylläpitämiä klinikoita, jotka suljettiin ja niiden tarjoamat terveyspalvelut lopetettiin. Järjestön tietojen mukaan ainakin 23 katolilaista klinikkaa on otettu haltuun. Järjestön mukaan taustalla on laki, jonka mukaan Eritreassa palveluita saa tuottaa vain valtio. Tapahtumat alkoivat kesäkuussa 2019 ja tilanne paheni heinäkuussa 2019. Aluksi järjestön tietoon tuli tapahtumia vain Kerenin alueella, mutta sen jälkeen on raportoitu yleisesti katolilaisten omaisuuden haltuun ottamisesta Eritreassa. Aikaisemmin myös protestanttien ylläpitämiä klinikoita on otettu valtion haltuun Eritreassa, mutta niiden palvelut ovat saaneet silti jatkoa. Järjestön mukaan tapahtumat ovat jatkumoa syksyn 2017 tapahtumille, jolloin islamilaisen koulun henkilökuntaa pidätettiin⁵⁴ Asmarassa. Kesällä 2019 uskonnollinen vaino ei ole järjestön mukaan kuitenkaan kohdistunut muslimeihin.⁵⁵

⁵⁰ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁵¹ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁵² Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁵³ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁵⁴ Ihmisoikeusjärjestö Human Rights Watchin mukaan 31.10.2017 Al Diaa -nimisen islamilaisen koulun johtaja, 93-vuotias Hajji Musa Mohammed Nur, pidätettiin sen jälkeen, kun hän oli avoimesti vastustanut puheessaan Eritrean hallinnon puuttumista koulun asioihin. Myös muita koulun johdon jäseniä pidätettiin. Pidätyksiä edelsivät koulun ympäristössä puhjenneet protestit, joihin osallistui muun muassa koulun oppilaita. Turvallisuusjoukot hajottivat protestit ampumalla ilmaan ja pidättivät paikalla olevia ihmisiä. (HRW 2019, s. 26–27.) Maaliskuussa 2018 koulun johtaja menehtyi vankeudessa tuntemattomasta syystä neljän kuukauden pidätyksen jälkeen ilman oikeudenkäyntiä. Tammikuussa 2019 toinen koulun johtoon kuulunut henkilö, iältään seitsemissäkymmenissä ollut Haji Ibrahim Younis, menehtyi vankeudessa. Muut koulun johdon jäsenet, jotka pidätettiin lokakuussa 2017, pysyvät edelleen vangittuina. (HRW 2019, s. 26–27; UN HRC 16.5.2019, s. 12.)

⁵⁵ Kansainvälinen järjestö 26.8.2019.

Kansainvälinen järjestö arvioi, että uskonnollisten vähemmistöjen tilanne Eritreassa on vakava.⁵⁶ Järjestön mukaan vapaisiin kirkkokuntiin kuuluvat kristityt ovat yksi tyypillisesti vainottu ryhmä Eritreassa. Huonoimmassa asemassa ovat kristilliset herätysliikkeet.⁵⁷ Järjestön mukaan ihmisiä on pidätetty erityisen paljon uskonnollisin perustein. Rekisteröimättömien kristittyjen kirkkokuntien jäsenien pidätykset ovat lisääntyneet ja myös ortodoksipappeja on pidätetty. Järjestön havaintojen mukaan ennen hallinto ilmoitti pidätyksen syyksi, että jotkin uskonnon elementit ovat Eritrean hallinnon vastaisia, mutta nykyään ihmisiä pidätetään pelkästään uskonnon takia. Lisäksi aikaisemmin esimerkiksi raskaana olevat naiset ovat säästyneet pidätyksiltä, mutta nyt pidätykset koskevat myös heitä. Omaiset eivät ole päässeet tapaamaan pidätettyjä. Järjestön mukaan pidätykset ovat tapahtuneet adalloittain eivätkä ne ole loppuneet, vaikka tilanne olisikin hetkellisesti rauhoittunut. Järjestön mukaan maanalaisten kirkkojen johtajat ovat kehottaneet ihmisiä olemaan varuillaan.⁵⁸

Eritrea on uskonnollinen yhteiskunta ja uskonto näkyy siellä jokapäiväisessä elämässä. Kirkkojen johto on politisoitunut, sillä Eritrean hallinto nimittää henkilöt kirkkojen johtotehtäviin ja edellyttää johtotehtävissä toimivilta hallintomyönteisyyttä. Kansainvälisen järjestön mukaan eritrealaiset tiedostavat, etteivät he voi vapaasti valita uskontoaan tai uskoa, vaan uskoa on harjoitettava valtion sallimalla tavalla. Järjestön mukaan henkilöt, jotka ovat jotenkin poikkeavasti uskonnollisia Eritreassa sallittujen uskontokuntien⁵⁹ sisällä, saatetaan haluta vaihtaa.⁶⁰

1.3.3 Naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta armeijassa

Kansainvälisen järjestön saamien tietojen mukaan aseellista kansalaispalvelusta suorittaviin naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta on lisääntynyt armeijassa. Tyttöjen ja naisten raiskaukset sekä seksuaalinen hyväksikäyttö armeijassa on entistäkin pahempaa. Järjestön mukaan armeijassa oli aikaisemmin olemassa järjestelmä, jossa tytöt ja naiset saattoivat päästä jonkun korkeampi-arvoisen henkilön suosioon, ja suosioon päästäkseen saattoi joutua raiskatuksi. Vastineeksi tytöt ja naiset saattoivat saada joitain erivapauksia kuten viikonloppu- tai iltavapaata palveluksesta. Järjestön tietojen mukaan tällaisia erivapauksia ei ole enää tarjolla tytöille tai naisille, mutta raiskaukset ja seksuaalinen hyväksikäyttö ovat kuitenkin entisestään pahentuneet. Se on johtanut karkaamisten lisääntymiseen palveluspaikoista.⁶¹

1.3.4 Sosiaalinen media ja ilmaisunvapaus

Kansainvälisen järjestön mukaan keväällä 2019 Eritreassa oli noussut kansanliike, joka ilmeni sosiaalisessa mediassa ja hallitusten vastaisten lentolehtisten leviämisenä.⁶² Kyseessä oli diasporasta järjestetty *Enough*-kampanja, joka elokuussa 2019 näkyi enää vain sosiaalisessa mediassa. Järjestön elokuussa 2019 antamien tietojen mukaan sosiaalinen media eli WhatsApp, Facebook ja Instagram ovat olleet suljettuina Eritreassa toukokuun 2019 lopusta lähtien. Sosiaalinen media suljettiin ennen Eritrean itsenäisyyspäivää⁶³, jolloin ilmoitettiin, että se on normaali itsenäisyyspäivää edeltävä varotoimenpide. Sosiaalinen media on kuitenkin

⁵⁶ Kansainvälinen järjestö 26.8.2019.

⁵⁷ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019.

⁵⁸ Kansainvälinen järjestö 26.8.2019.

⁵⁹ Eritrean hallinto tunnustaa neljä uskontokuntaa, jotka ovat Eritrean ortodoksikirkko, roomalaiskatolinen kirkko, evankelisluterilainen kirkko ja sunni-islam. (UN HRC 16.5.2019, s. 9.)

⁶⁰ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019.

⁶¹ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019.

⁶² Kansainvälinen järjestö 26.8.2019; Kansainvälinen järjestö 7.5.2019.

⁶³ Eritrean itsenäisyyspäivää vietetään 24. toukokuuta.

pysynyt suljettuna siitä lähtien eikä sosiaaliseen mediaan ole Eritreassa pääsyä muuta kuin virtuaalisen erillisverkon (VPN, *Virtual Private Network*) avulla.⁶⁴

Kansainvälisen järjestön mukaan Eritrean entisen talousministerin katoaminen⁶⁵ syksyllä 2018 on esimerkkitapaus poliittisesta ilmaisunvapaudesta Eritreassa rauhansopimuksen jälkeisenä aikana.⁶⁶ Syyskuussa 2018 entinen talousministeri, joka oli kirjoittanut Eritrean hallintoa kritisoivan kirjan,⁶⁷ katosi eikä hänen olinpaikastaan⁶⁸ ole varmaa tietoa⁶⁹.

1.4 Maasta poistuminen rauhansopimuksen solmimisen jälkeen

Kansainvälisen järjestön mukaan rauhansopimuksen solmimisen jälkeen ihmiset Eritreassa olivat toiveikkaita ja kansa odotti, että maan sisällä ja ulkosuhteissa tapahtuisi uudistuksia. Kun toiveet maan sisäisistä muutoksista eivät ole toteutuneet, eritrealaisten toiveikkuus on vaihtunut epätoivoon. Rauhansopimuksen aikaan saama suuri toiveikkuus ja sitä seurannut pettymys siitä, ettei toivottuja muutoksia ole tapahtunut, on aiheuttanut ihmisissä entistä syvempää epätoivoa.⁷⁰ Järjestön mukaan pettymys ja tilanteen aiheuttama psykologinen stressi ovat uusi kerros lisää eritrealaisten psykologiseen painolastiin. Järjestön kuulemien tietojen mukaan psykologinen tila eritrealaisten keskuudessa on niin hälyttävä, että voidaan puhua eritrealaisten kansallisesta hätätilasta maan sisällä ja ulkopuolella.⁷¹

Kansainvälisen järjestön tietojen mukaan Eritreasta poistuu edelleen valtava määrä ihmisiä. Järjestön saamien tietojen mukaan huhtikuussa 2019 Eritreasta poistui päivittäin vähintään 300 ihmistä. Kuukaudessa järjestön tietojen mukaan maasta poistui 7000–9000 ihmistä, mikä tarkoittaisi vähintään 100 000 ihmistä vuodessa.⁷² Kansainvälisen järjestön näkemyksen mukaan toukokuussa 2019 Eritrean yleinen tilanne oli heikentynyt huomattavasti aiemmasta, ja syitä lähteä maasta oli paljon aikaisempaa enemmän johtuen siitä, että täysin satunnainen ihmisten näkeminen valtion vihollisina sekä uskonnollisten ryhmien vaino olivat lisääntyneet.⁷³ Järjestön saaman tiedon mukaan ennen etenkin nuoria miehiä lähti pois Eritreasta, mutta nyt myös naisia, lapsia ja vanhuksia pakenee maasta.⁷⁴ Etenkään monet nuoret eivät usko muutokseen Eritreassa rauhansopimuksesta huolimatta, vaan he lähtevät mieluummin pois maasta.⁷⁵

Useat haastatellut eritrealaiset, jotka olivat ylittäneet rajan Etiopiaan toukokuussa 2019, kertoivat toivovansa muutosta Eritreassa, mutta heidän näkemyksensä mukaan mikään ei muutu ja tilanne Eritreassa vain huononee. He kertoivat ihmisten Eritreassa olevan toivottomia

⁶⁴ Kansainvälinen järjestö 26.8.2019.

⁶⁵ Ihmisöikeusjärjestö Amnesty Internationalin mukaan Eritrean talousministerinä vuoteen 2014 asti toiminut Berhane Abrehe pidätettiin 17.9.2018. Pidätys tapahtui alle viikko sen jälkeen, kun hänen Eritrean hallintoa kritisoiva *Eritrea Hageray* -kirjansa oli julkaistu. (Amnesty International 19.9.2018.)

⁶⁶ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁶⁷ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019; UN HRC 16.5.2019, s. 6.

⁶⁸ YK:n erityisraportoijan Eritrean ihmisöikeustilannetta käsittelevän raportin mukaan 74-vuotias Berhane Abrehe ja hänen 60-vuotias vaimonsa ovat molemmat vangittuina vailla syytteitä eivätkä viranomaiset ole antaneet tietoa siitä, missä he ovat vangittuina. Entisen talousministerin vaimo pidätettiin sen jälkeen, kun hänen perheenjäsenensä lähti maasta laittomasti. (UN HRC 16.5.2019, s. 6.)

⁶⁹ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁷⁰ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019; Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁷¹ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019.

⁷² Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁷³ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019.

⁷⁴ Kansainvälinen järjestö 26.8.2019.

⁷⁵ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019.

ja uskoivat, että ihmisten pakeneminen Eritreasta tulee jatkumaan.⁷⁶ Erään rajan Etiopiaan keväällä 2019 ylittäneen eritrealaisnaisen kokemuksen mukaan rauha julistettiin, mutta mikään ei ole muuttunut Eritreassa eikä hänen kotimaassaan ole toivoa.⁷⁷

Kansainvälisen järjestön saamien tietojen mukaan viimeisin arvio Eritrean väkiluvusta on 2,6 miljoonaa ihmistä. Pääkaupunki Asmarassa on arvion mukaan 120 000 – 180 000 asukasta. Eritrean maaseudulla on kyliä, jotka ovat täysin tyhjiä ja talot hylättyjä. Järjestön mukaan yläköiden asukkaita on lähtenyt enemmän kuin alankojen asukkaita. Ylängöllä sijaitsevassa Asmarassa ihmisten lähteminen ei ole kuitenkaan ollut yhtä näkyvää kuin muualla, koska se on maan suurin kaupunki. Järjestön huhtikuun 2019 lopussa antamien tietojen mukaan ihmisten lähteminen on kuitenkin tullut aikaisempaa näkyvämmäksi myös Asmarassa, kun muuttoliike ulos maasta on kiihtynyt. Kaupungin kadut ovat tyhjempiä kuin ennen ja kaduilla liikkuu vähemmän etenkin nuoria.⁷⁸

Kansainvälisen järjestön tietojen mukaan vaikuttaa siltä, että Eritrean maaseudulta on tuotu nuoria Asmaraan täyttämään katuja. Järjestön tietojen mukaan nuorilla on hienot ja siistit vaatteet, mutta he ovat selvästi maaseudun nuoria seisoskelemassa kaduilla. Järjestön tietoon tuli ensimmäisen kerran huhtikuussa 2019, että olisi olemassa palkitsemismenettely, jossa maaseudulta tuodaan ihmisiä pääkaupunkiin lähteneiden tilalle palkinnoksi siitä, että he eivät ole lähteneet Eritreasta. He ovat esimerkkejä muille eritrealaisille siitä, että ihmisiä palkitaan, kun he eivät lähde maasta. Järjestöllä ei ole tietoa siitä, mitä palkintoja näille ihmisille annetaan, mutta järjestö arvioi, että he voivat saada mahdollisesti vaatteita tai mahdollisuuden suorittaa kansalaispalvelus jossain helpommassa paikassa.⁷⁹

2 Tilanne Eritrean ja Etiopian rajalla

2.1 Tilanne rajanylityspisteiden avaamisen jälkeen

Eritrean ja Etiopian hallitukset avasivat virallisesti maiden välisen rajan 11. syyskuuta 2018.⁸⁰ Maiden välisellä rajalla avattiin lähes kahden vuosikymmenen jälkeen kolme rajanylityspistettä Zalambessan (ET) ja Serhan (ER), Buren (ET) ja Debay Siman (ER)⁸¹ sekä Raman (ET) ja Adi Qualan (ER) välille⁸². Myöhemmin 7. tammikuuta 2019 avattiin vielä neljäs rajanylityspiste Humeran (ET) ja Oum Hajerin (ER) välille.⁸³ Uutislähteiden mukaan Zalambessan ja Buren rajanylityspisteet avattiin 11. syyskuuta 2018.⁸⁴ Kahden eri haastattelun lähteen tiedot Raman rajanylityspisteen avautumisen ajankohdasta eroavat toisistaan.⁸⁵ Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan Raman rajanylityspiste avattiin samoihin aikoihin kuin Zalambessan rajanylityspiste. Järjestön tiedossa on, että kaksi viikkoa rajan avaamisen jälkeen Raman rajanylityspiste oli auki.⁸⁶ Etiopialaisen viranomaistahon mukaan Raman rajanylityspiste avattiin vasta lokakuussa 2018 kuukausi Zalambessan

⁷⁶ Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa A 15.5.2019.

⁷⁷ Eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

⁷⁸ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁷⁹ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁸⁰ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

⁸¹ Reuters 11.9.2018; BBC 11.9.2019.

⁸² TesfaNews 16.9.2019.

⁸³ The East African / AFP 7.1.2019.

⁸⁴ Reuters 11.9.2019; BBC 11.9.2019.

⁸⁵ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019; Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.

⁸⁶ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

jälkeen.⁸⁷ Uutissivusto TesfaNews tiedotti Twitter-tilillään Raman ja Adi Qualan välisen rajanylityspisteen avaamisesta 16. syyskuuta 2018.⁸⁸

2.1.1 Rajan ylittäminen rajanylityspisteiden ollessa auki

Kansainvälisen järjestön tietojen mukaan rajanylityspisteillä ei ollut mitään rajatarkastuksia rajan ollessa auki.⁸⁹ Myöskään Etiopiassa toimivien järjestöjen mukaan rajalla ei ollut rajoituksia silloin, kun se oli auki,⁹⁰ ja ihmiset pystyivät kulkemaan rajan yli molempiin suuntiin⁹¹. Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan rajan avaamisen jälkeen eritrealaisilta ei vaadittu rajalla maastapoistumisviisumia (*exit visa*). Järjestön mukaan kaksi viikkoa rajan avaamisen jälkeen Ramassa rajan ylittäneet eritrealaiset kertoivat ylittäneensä rajan vapaasti ilman mitään tarkastuksia. Heidän nimensä oli kirjattu ylös ensimmäisen kerran Ethiopian puolella, mutta ennen sitä he eivät olleet kohdanneet rajamuodollisuuksia. Järjestöllä ei ole tietoa, pysyikö tilanne Ramassa samanlaisena koko sen ajan, kun rajanylityspiste oli auki (ks. 2.1.2.).⁹²

Kun Eritrean ja Ethiopian välinen raja aukesi, erilaisten arvioiden mukaan 80 000 – 120 000 ihmistä lähti Eritreasta muutaman kuukauden aikana. Kansainvälisen järjestön mukaan osa syksyn 2018 aikana lähteneistä palasi ja lähti maasta monta kertaa (ks. alla).⁹³ Syyskuussa 2018 Etiopiaan saapuvien eritrealaisten määrä kasvoi merkittävästi. Rauhansopimuksen myötä rajan ylittäminen oli yhtäkkiä paljon turvallisempaa ja paljon eritrealaisia tuli rajalle ja ylitti rajan Etiopiaan.⁹⁴ Syyskuussa ja lokakuussa 2018 Ethiopian viranomaiset vastaanottivat parhaimmillaan 800–900 eritrealaista päivässä.⁹⁵ Lokakuussa 2018 Etiopiaan saapuvien eritrealaisten määrässä tapahtui suurta kasvua, kun kuukauden aikana lähes 13 000 eritrealaista rekisteröityi pakolaiseksi Tigrayn alueella.⁹⁶ Endabagunan rekisteröintikeskuksessa Tigrayn alueella oli syksyllä 2018 parhaimmillaan 4000 ihmistä, mikä ylitti keskuksen kapasiteetin kahdeksankertaisesti.⁹⁷ Lokakuun jälkeen Etiopiaan saapuvien eritrealaisten määrä väheni.⁹⁸

Etenkin lokakuussa 2018 Etiopiaan saapui paljon eritrealaisia perheenyhdistämistarkoituksessa. Kun raja oli auki ja yhteydenpito puhelimitse Ethiopian ja Eritrean välillä (ks. 4.6.1.) tuli mahdolliseksi, rajan eri puolilla olevat perheenjäsenet pystyivät kommunikoimaan keskenään. Perheet pystyivät arvioimaan tilannetta ja tekemään päätöksen perheen saattamisesta yhteen. Rajan avaamisen jälkeen rajan ylittävien naisten ja lasten määrä kasvoi merkittävästi. Anonyymien lähteen mukaan jossain vaiheessa jopa 90 prosenttia Ethiopian rajan ylittäneistä eritrealaisista oli naisia ja lapsia. Ihmiset kokivat, että raja oli turvallisempi ylittää ja rajan pystyi ylittämään teitä pitkin. Eritrealaiset ylittivät rajan auki olevia teitä pitkin, pääasiassa Raman ja Zalambessan rajanylityspisteiden kautta.⁹⁹

⁸⁷ Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.

⁸⁸ TesfaNews 16.9.2019.

⁸⁹ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁹⁰ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

⁹¹ Etiopiassa toimiva ihmisoikeusjärjestö 16.5.2019.

⁹² Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

⁹³ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

⁹⁴ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

⁹⁵ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

⁹⁶ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

⁹⁷ Anonyymien asiantuntijoiden haastattelu 13.5.2019.

⁹⁸ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

⁹⁹ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

Kun rajanylityspisteet olivat auki, kuka tahansa pystyi ylittämään rajan Etiopiaan, ja rajan yli liikkui erilaista väestöä.¹⁰⁰ Naisten ja lasten lisäksi rajan yli liikkuvien vanhusten ja sellaisten ihmisten, joiden on haasteellisempaa lähteä, määrä kasvoi.¹⁰¹ Esimerkiksi perheitä oli liikkeellä enemmän. Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan monet eritrealaiset ajattelivat rajan avaamisen jäävän väliaikaiseksi, minkä vuoksi he tulivat rajalle niin nopeasti kuin pystyivät.¹⁰²

Tieliikenne Eritrean ja Ethiopian välillä avautui¹⁰³ ja ihmiset liikkuivat edestakaisin rajan yli etenkin kaupankäyntitarkoituksissa¹⁰⁴. Anonyymien lähteen mukaan Etiopiassa Tigrayn alueella liikkui eritrealaisia ajoneuvoja etenkin silloin, kun rajanylityspisteet olivat auki.¹⁰⁵ Kansainvälisen järjestön mukaan syksyn 2018 aikana Eritreasta lähteneiden joukossa oli ihmisiä, jotka palasivat ja lähtivät maasta monta kertaa. Syitä palata olivat esimerkiksi liiketoiminta sekä halu turvata perheen hyvinvointi. Jotkut saattoivat viedä ruokaa perheelleen Eritreaan ennen kuin he lähtivät maasta lopullisesti. Ihmisille tuli myös yllätyksenä, että Etiopiasta poistumiseen tarvitaan passi, joten osa palasi Eritreaan hakemaan passia.¹⁰⁶

Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan rajan avaaminen ei kuitenkaan muuttanut sitä, että Eritreassa oli edelleen rangaistavaa lähteä armeijasta. Pakollisessa asepalveluksessa olevien nuorten miesten tilanne ei siten muuttunut olennaisesti. Järjestön mukaan armeijasta lähteminen oli edelleen laitonta, joten laiton liikkuminen rajan yli jatkui koko ajan myös rajan ollessa auki.¹⁰⁷

2.1.2 Rajanylityspisteiden sulkeminen

Erään anonyymien lähteen mukaan eritrealaiset pakolaiset raportoivat, että Eritreassa alettiin vaatia maastapoistumisviisumia maasta poistuvilta eritrealaisilta jossain vaiheessa joulukuuta 2018. Ei ole täsmällistä tietoa siitä, milloin maastapoistumisviisumia alettiin tarkalleen vaatia. Lähteen mukaan maastapoistumisviisumia kysyttiin kaikilla rajanylityspisteillä sekä kaikilta rajalle päin matkaavilta. Lähteen mukaan Afarin hallintoalueen¹⁰⁸ kautta Etiopiaan tulleet eritrealaiset pakolaiset raportoivat, että siellä eritrealaiset sotilaat vaativat ihmisiltä henkilöllisyysasiakirjoja. Ylittääkseen rajan ihmisten oli jätettävä asiakirjansa sotilaille vakuudeksi paluustaan. Afarin alueella autiomaassa sijaitseva raja on syrjäisempi, minkä vuoksi siellä on vaikeampi lisätä valtion läsnäoloa kuin Asmarasta Ramaan ja Zalambessaan johtavilla teillä.¹⁰⁹

Kansainvälisen järjestön mukaan mahdollisesti vuoden 2019 puolella eritrealaisilta tarkastettiin henkilökortit rajanylityspisteillä. Järjestön mukaan periaatteessa millä tahansa henkilökortilla pääsi rajan yli. Järjestön mukaan käytännöt rajanylityspisteillä ovat saattaneet vaihdella sen mukaan, kuka rajavirkailija rajanylityspaikalla on sattunut työskentelemään. Käytänteet rajanylityspaikoilla ovat saattaneet olla monimuotoisia, sillä Eritrean hallinto ei ole välttämättä antanut mitään yhtenäistä toimintaohjetta.¹¹⁰

¹⁰⁰ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

¹⁰¹ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

¹⁰² Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

¹⁰³ Anonyymi lähde A 17.5.2019.

¹⁰⁴ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹⁰⁵ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

¹⁰⁶ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹⁰⁷ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

¹⁰⁸ Itäisin Buren rajanylityspiste sijaitsee Afarin hallintoalueella. (Africanews 23.4.2019.)

¹⁰⁹ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

¹¹⁰ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

Raman ja Zalambessan rajanylityspisteet suljettiin suunnilleen 26. joulukuuta 2018. Humerassa avattiin uusi rajanylityspiste 7. tammikuuta 2019. Humeran rajanylityspiste avattiin taloudellisista syistä.¹¹¹ Uutislähteiden mukaan Humeran rajanylityspiste suljettiin 18. huhtikuuta 2019.¹¹² Viimeinenkin rajanylityspiste Buressa suljettiin 22. huhtikuuta 2019.¹¹³

Kansainvälisen järjestön mukaan huhtikuun 2019 loppupuolella, kun enää yksi rajanylityspiste¹¹⁴ oli auki, maasta poistumista tapahtui epävirallisten reittien kautta ilmeisesti suuria määriä. Järjestön tiedossa on henkilö, joka yritti ylittää rajan Asmaraa lähimpänä sijaitsevan rajanylityspisteeseen¹¹⁵ kautta huhtikuun lopulla, mutta se oli kiinni ja viimeinen auki oleva rajanylityspiste sijaitsi hänelle liian kaukana.¹¹⁶

Haastateltujen lähteiden mukaan rajanylityspisteiden sulkemispäätös tuli Eritrealta¹¹⁷ ja rajan sulkeminen tapahtui yksipuolisesti Eritrean puolelta¹¹⁸. Etiopialaisella viranomaistaholla ei ole tietoa, miksi Eritrea sulki maiden väliset rajanylityspisteet.¹¹⁹ Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan rajan sulkemisen syistä ei ole tiedotettu mitään julkisesti. Järjestön mukaan mitään varmaa rajan sulkemisen syistä ei voida sanoa, mutta rajan avaaminen vaikutti taloudellisesti Eritrean ja Eritrean markkinoihin. Järjestö arvioi, että tilanne oli menossa siihen suuntaan, että Eritrea olisi ollut pakotettu tekemään ainakin taloudellisia uudistuksia, jos raja olisi pysynyt auki.¹²⁰ Myös erään toisen Etiopiassa toimivan järjestön käsityksen mukaan rajan sulkeminen liittyi paljolti kauppaan ja taloudelliseen tilanteeseen Eritreassa.¹²¹

Eräs kansainvälinen järjestö arvioi, että virallinen syy rajan sulkemiselle on rajamekanismien, tullimaksujen ja valuuttasäätelyn kehittäminen Eritreassa. Järjestön tietojen mukaan Eritrean viranomaiset ovat puhuneet, että rajalle tulisi rajavalvontaa eikä raja tulisi olemaan vapaasti auki. Saman järjestön mukaan rajalle asetettiin rajoituksia samoihin aikoihin, kun Asmarassa tapahtui eritrealaisen ministerin¹²² murhayritys joulukuussa 2018. Järjestön kuuleman toisen lähteen arvion mukaan kyseiset tapahtumat liittyivät toisiinsa. Eritreassa havahduttiin avoimen rajan mahdollisiin seurauksiin. Eritrean on tuotu rajan yli autoissa paljon aseita, laittomia huumeita ja lääkkeitä, minkä lisäksi Eritreassa on ilmennyt uusia eläinperäisiä sairauksia, kun ihmiset ja eläimet liikkuvat avoimen rajan yli. Järjestön mukaan ihmiset Eritreassa osasivat odottaa rajan sulkemista, koska esimerkiksi ruokaa hamstrattiin sen varalta.¹²³

¹¹¹ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

¹¹² 7D News 22.4.2019; Borkena Ethiopian News 22.4.2019.

¹¹³ Africanews 23.4.2019; Borkena Ethiopian News 22.4.2019; 7D News 22.4.2019.

¹¹⁴ Buren rajanylityspiste oli viimeisenä auki. (Africanews 23.4.2019; Borkena Ethiopian News 22.4.2019; 7D News 22.4.2019.)

¹¹⁵ Etiopialaisen viranomaislähteen mukaan Asmaraa lähimpänä sijaitseva rajanylityspiste on Zalambessassa. (Etiopialainen viranomaistaho 15.5.2019.)

¹¹⁶ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹¹⁷ Anonyymi lähde A 17.5.2019; Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019; Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

¹¹⁸ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019; Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹¹⁹ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

¹²⁰ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

¹²¹ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

¹²² Etiopialaisella *Ethiopia Observer* -uutissivustolla julkaistun uutisen mukaan Eritreassa tiukennettiin turvatoimia sen jälkeen, kun Eritrean kaivosministeri Sebhat Efrem yritettiin murhata, mutta ei ole selvää, liittyivätkö rajoitukset rajalla tapaukseen. (*Ethiopia Observer* 26.12.2018.) *Borkena Ethiopian News* -uutissivustolla julkaistun uutisen mukaan sosiaalisessa mediassa on esitetty spekulatioita, joiden mukaan rajan sulkeminen liittyisi ministerin salamurhayritykseen. (Borkena Ethiopian News 27.12.2018.)

¹²³ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

2.2 Tilanne rajan sulkemisen jälkeen

Useiden haastateltujen lähteiden mukaan Eritrean ja Etiopian välinen raja oli toukokuussa 2019 jälleen suljettu.¹²⁴ Etiopialaisen viranomaislähteen mukaan Eritrean ja Etiopian välillä ei ole enää virallisesti avointa rajaa. Kaikki neljä pääreittiä on suljettu eikä raja ole missään kohdassa auki.¹²⁵ Myös erään kansainvälisen järjestön mukaan rajat on suljettu eikä rajanylityspisteitä ole enää auki.¹²⁶ Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan Eritrean ja Etiopian välinen raja ja rajanylityspisteet on suljettu yksipuolisesti Eritrean puolelta.¹²⁷

Erään kansainvälisen järjestön mukaan monet eritrealaiset ovat alkaneet liian myöhään harkita lähtöä Eritreasta. Enää ei ole avoimia reittejä, joiden kautta olisi mahdollista lähteä maasta. Järjestön mukaan Eritreassa on edelleen paljon ihmisiä, jotka haluaisivat lähteä maasta, mutta se ei ole enää yhtä helppoa kuin silloin, kun raja oli auki.¹²⁸

2.2.1 Rajavalvonta rajanylityspisteillä

Etiopiassa toimivan kansainvälisen humanitaarisen järjestön tietojen mukaan Eritrean viranomaiset eivät salli minkäänlaista liikennettä rajanylityspisteiden kautta. Etiopian puolella rajaa ei ole rajoituksia.¹²⁹ Myös toisen Etiopiassa toimivan järjestön kuuleman mukaan raja on suljettu Eritrean puolelta sekä eritrealaisilta että etiopialaisilta. Kenenkään ei ole sallittua lähteä Eritreasta eikä ihmisiä päästetä rajalle.¹³⁰ Etiopialaisen viranomaistahon mukaan ihmisiä ei liiku virallisesti Eritrean ja Etiopian välillä.¹³¹ Rajanylityspisteet on suljettu kokonaan myös kaupalliselta liikenteeltä.¹³²

Erään kansainvälisen järjestön tiedossa on kahdenlaisia kertomuksia rajanylityspisteiltä. Joidenkin tietojen mukaan vain toiseen suuntaan kulkeva liikenne olisi kielletty siten, että eritrealaisten poistuminen maasta on kielletty, mutta etiopialaiset olisivat päässeet joillakin rajanylityspisteillä kulkemaan rajan yli. Viimeisimpien tietojen mukaan rajanylityspisteet on kuitenkin suljettu molemmista suunnista tulevalta liikenteeltä sillä erotuksella, että eritrealaisilla rekisterikilvillä varustetut autot ovat päässeet palaamaan Etiopiasta takaisin Eritrean. Järjestön tietojen mukaan autot ja matkustajat mahdollisesti tarkastetaan rajalla.¹³³ Anonyymien lähteen mukaan eritrealaisia ajoneuvoja on liikkunut vähemmän Etiopiassa Tigrayn alueella sen jälkeen, kun raja meni kiinni.¹³⁴

Erään anonyymien lähteen toukokuussa 2019 antamien tietojen mukaan Eritrean hallinto vaatii jokaiselta maasta lähtevältä maastapoistumisviisumia.¹³⁵ Myös Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön oletuksen mukaan vaatimus maastapoistumisviisumista on tullut takaisin voimaan Eritreassa rajan sulkemisen jälkeen. Järjestön mukaan

¹²⁴ Anonyymi lähde A 17.5.2019; Anonyymi lähde C 16.5.2019; Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019; Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019; Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹²⁵ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

¹²⁶ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹²⁷ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

¹²⁸ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹²⁹ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 14.6.2019.

¹³⁰ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

¹³¹ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

¹³² Anonyymi lähde A 17.5.2019; Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

¹³³ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹³⁴ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

¹³⁵ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

menettelytavoista Eritrean ja Etiopian rajalla ei ole kuitenkaan täyttä selvyyttä, koska niistä ei ole tiedotettu virallisesti missään vaiheessa.¹³⁶

Erään kansainvälisen järjestön mukaan suljetut rajanylityspisteet ovat miehitettyjä ja niissä on rajavalvontaa, sillä Eritrean puolella ihmisiä käännytetään pois rajalta.¹³⁷ Esimerkiksi Ramassa eritrealaiset sotilaat ovat etiopialaisen viranomaistahon mukaan läsnä Eritrean puolella rajajokea heti joen ylittävän sillan toisella puolella.¹³⁸ Erään anonyymien lähteen arvion mukaan Eritrealla on jonkinlaista rajavalvontaa rajanylityspisteillä.¹³⁹ Toisen anonyymien lähteen mukaan Eritrealla on sotilaallista valvontaa rajanylityspisteillä ja tilanne on samanlainen kaikilla neljällä rajanylityspisteellä. Lähteen mukaan Eritrean ja Etiopian rajalla rajavalvontaa toteutetaan pääasiassa Eritrean puolella rajaa.¹⁴⁰ Etiopialaisen viranomaistahon mukaan raja on suljettu Eritrean toimesta eikä Etiopian puolella ole erityistä rajavalvontaa.¹⁴¹ Muista haastatelluista lähteistä poiketen yhden järjestön mukaan rajanylityspisteillä ei ole rajavalvontaa kummallakaan puolella rajaa.¹⁴²

Erään kansainvälisen järjestön tietojen mukaan suuri määrä ihmisiä yritti poistua Eritreasta sen jälkeen, kun Etiopian vastainen raja laitettiin kiinni. Rajanylityspisteiden sulkemisen jälkeen rajalle tulevat ihmiset on käännytetty pois. Heille on ilmoitettu, että raja on kiinni ja heitä on käsketty poistumaan ja palaamaan takaisin. Järjestön tietojen mukaan eritrealaisille ei koitunut seuraamuksia siitä, että he yrittivät poistua maasta virallisen rajanylityspisteen kautta. Järjestön mukaan tilanne voi kuitenkin vaihdella päivittäin eikä asiasta ole täyttä varmuutta. On myös mahdollista, että yksittäisille ihmisille voi koitua seurauksia myöhemmin.¹⁴³

Kansainvälisen järjestön kesällä 2019 kuulemien huhujen mukaan ihmisiä on saatettu päästää lähtemään Eritreasta rajanylityspisteiden kautta.¹⁴⁴ Eräs haastateltu eritrealaispoika, joka ylitti rajan Etiopiaan Tigrayn alueelle huhti-toukokuun 2019 vaihteessa, kertoi törmänneensä matkalla eritrealaisiin sotilaisiin, jotka olivat kysyneet pojalta, mihin hän on menossa. Poika oli vastannut menevänsä Ramaan sukulaisten luokse hääjuhliin ja hänen oli annettu mennä.¹⁴⁵

2.2.2 Ampumismääräys

Haastatelluilla lähteillä ei ole varmaa tietoa siitä, onko Eritrean rajoilla edelleen voimassa ampumismääräys¹⁴⁶ (*shoot-to-kill order*).¹⁴⁷ Eräs kansainvälinen järjestö uskoo, että ampumismääräys on yhä voimassa Eritrean rajoilla. Järjestön käsityksen mukaan tilanne on sama kaikilla rajoilla, myös Sudanin¹⁴⁸ vastaisella rajalla. Huhtikuun 2019 loppupuolella

¹³⁶ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

¹³⁷ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹³⁸ Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.

¹³⁹ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

¹⁴⁰ Anonyymi lähde C 16.5.2019.

¹⁴¹ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

¹⁴² Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 14.6.2019.

¹⁴³ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹⁴⁴ Kansainvälinen järjestö 26.8.2019.

¹⁴⁵ Yksin tulleiden alaikäisten eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

¹⁴⁶ Ampumismääräys eli *shoot-to-kill order* määrää ampumaan kuolettavasti jokaista, joka yrittää lähteä laittomasti Eritreasta. (EASO 2015, s. 54.)

¹⁴⁷ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019; Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹⁴⁸ Kansainvälisen järjestön mukaan jossain Eritrean ja Sudanin rajalla on aukeava pelto, josta on muodostunut hyvä reitti poistua maasta pientä maksua vastaan. Ihmiset maksavat maanviljelijöille, jotta he voivat poistua maasta pellon kautta yöaikaan. Järjestön mukaan kyseistä reittiä käytetään paljon. (Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.)

järjestön tietoon tuli puheita, joiden mukaan Eritrean "rajoilla ammutaan taas". Järjestön mukaan ampumismääräystä toteutetaan hyvin eri tavoin. Tilanne Eritrean rajalla voi vaihdella päivittäin. Joskus ihmisten annetaan mennä rajan yli, mutta joskus ammutaan.¹⁴⁹ Järjestön tiedossa ei kuitenkaan ollut elokuussa 2019, että ketään kohti olisi ammuttu rajalla viime aikoina.¹⁵⁰

Eräs anonymi lähde ei ole kuullut, että eritrealaiset sotilaat olisivat surmanneet ketään Eritrean ja Etiopian rajalla. Lähteen mukaan paikalliset ihmiset rajalla saivat siitä helposti tiedon, jos joku olisi surmattu.¹⁵¹ Myös Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö uskoo, että mikäli rajalla olisi tapahtunut ampumiskuolemia, ne olisivat tulleet järjestön tietoon.¹⁵²

Eräs anonymi lähde raportoi syyskuussa 2019, että sen tietoon on tullut eritrealaisten pakolaisten raportoimia tietoja, jotka viittaavat siihen, että Eritrean armeija on alkanut jälleen ampuja kohti eritrealaisia, jotka yrittävät ylittää rajan laittomasti. Pakolaisten rajanylityspisteiltä kertomien tietojen mukaan heitä kohti on ammuttu, kun he ovat olleet ylittämässä rajaa laittomasti sekä kun he ovat joutuneet armeijan pysäyttämiksi etäisyyden päästä. Ei ole kuitenkaan todisteita tai raportteja siitä, että laukaukset olisivat osuneet keneenkään. Lähteen mukaan ei ole tiedossa, että kukaan olisi saanut surmansa ylittämässään rajaa, tai että kukaan olisi loukkaantunut rajanylityspisteillä joulukuun 2018 ja syyskuun 2019 välisenä aikana.¹⁵³

Etiopialaisen viranomaistahon tiedossa on tapauksia, joissa eritrealaiset rajavartijat ovat ottaneet kiinni eritrealaisia, jotka ovat yrittäneet rajan ylittämistä Etiopiaan.¹⁵⁴ Erään haastatellun eritrealaismiehen mukaan eritrealaiset sotilaat juoksivat hänen perässään, kun hän oli ylittämässä Etiopian rajaa laittomasti Adi Qualan ja Raman välillä keväällä 2019. Miehen kertoman mukaan sotilaat osoittivat häntä aseella, mutta eivät ampuneet, ja mies onnistui pääsemään pakoon.¹⁵⁵ Myös erään eritrealaispojan mukaan keväällä 2019 hän ja hänen toverinsa juoksivat raja-alueella pakoon eritrealaisia sotilaita, jotka juoksivat heidän perässään. Poika onnistui kuitenkin juoksemaan pakoon sotilaita ja ylittämään rajan.¹⁵⁶

2.2.3 Kiistanalaiset alueet

Eritrean ja Etiopian välisestä rauhansopimuksesta huolimatta maiden välinen raja on edelleen ongelmallinen.¹⁵⁷ Rajaa ei ole edelleenkään merkitty¹⁵⁸ eikä rajalinjoista ole sovittu¹⁵⁹. Kiistanalaiset alueet rajalla ovat pysyneet kiistanalaisina. Kansainvälisen järjestön näkemys on, että mikäli Eritrea vaatisi rajan merkitsemistä, se aiheuttaisi konflikteja molemmilla puolilla rajaa, joten Eritrealle sopii paremmin tilanne, jossa rajaa ei merkitä.¹⁶⁰ Erään anonymin lähteen mukaan Eritrean ja Etiopian välisellä rajalla ei ole tapahtunut

¹⁴⁹ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹⁵⁰ Kansainvälinen järjestö 26.8.2019.

¹⁵¹ Anonymi lähde C 16.5.2019.

¹⁵² Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

¹⁵³ Anonymi lähde B 4.9.2019.

¹⁵⁴ Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.

¹⁵⁵ Eritrealaishakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

¹⁵⁶ Yksin tulneiden alaikäisten eritrealaishakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

¹⁵⁷ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

¹⁵⁸ Anonymi lähde C 16.5.2019; Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019; Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹⁵⁹ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹⁶⁰ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

merkittävää muutosta rauhansopimuksesta huolimatta. Lähteen mukaan ei ole varmuutta siitä, onko maiden välillä vallinnut "no war, no peace" -tilanne¹⁶¹ tosiasiasa muuttunut.¹⁶²

2.3 Rajan ylittäminen Etiopiaan

2.3.1 Etiopiaan saapuvien eritrealaisten lukumäärä ja profiili

Eritrean ja Ethiopian välinen rauhansopimus ei ole pysäyttänyt eritrealaisten pakenemista kotimaastaan.¹⁶³ Myöskään sillä, onko Eritrean ja Ethiopian välinen raja auki vai kiinni, ei ole merkittävää vaikutusta pakolaisvirtaan. Eritrealaisia saapuu Etiopiaan riippumatta siitä, onko se laitonta vai ei.¹⁶⁴ Monet eritrealaiset ylittävät rajan laittomasti rajan sulkemisesta huolimatta.¹⁶⁵ Kansainvälisen järjestön mukaan laitton maasta poistuminen jatkuu vähintään entisellään, mutta se on saattanut mahdollisesti lisääntyäkin. Järjestön tietojen mukaan huhtikuussa 2019 Eritreasta poistui vähintään 300 ihmistä päivittäin ja kuukaudessa 7000–9000 ihmistä poistui maasta laittomasti.¹⁶⁶

Rajan sulkemisen jälkeenkin suuri määrä eritrealaisia ylittää rajan Etiopiaan päivittäin.¹⁶⁷ Toukokuussa 2019 Ethiopian viranomaiset vastaanottivat päivittäin 200–250 rajan ylittänyttä eritrealaista.¹⁶⁸ Joulun 2018 jälkeen saapuvien eritrealaisten määrä alkoi vakiintua 4000–6000 uuteen tulijaan joka kuukausi.¹⁶⁹ Päivittäiset lukumäärät vaihtelevat jonkin verran. Kansalliset lomapäivät saattavat vaikuttaa siihen, mihin tahtiin eritrealaisia saapuu Etiopiaan. Esimerkiksi pääsiäisen aikaan eritrealaisia saapuu vähemmän, koska he viettävät juhlaa perheiden luona.¹⁷⁰

Fatsin kokoamiskeskukseen (ks. 4.1.1.) (*collection point*), joka vastaanottaa eniten uusia tulijoita Tigrayssa, saapui toukokuussa 2019 päivittäin 50–70 rajan ylittänyttä eritrealaista. Etiopialaisen viranomaistahon mukaan uusien tulijoiden lukumäärä ei ole laskenut Fatsissa rajan sulkemisen jälkeen, vaan se on päinvastoin kasvanut.¹⁷¹ Samassa kuussa Raman kokoamiskeskukseen tuli päivittäin 65–70 rajan ylittänyttä eritrealaista. Keskimäärin saman verran eritrealaisia oli saapunut keskukseen päivittäin myös edeltävien kahden kuukauden ajan. Sitä ennen uusia tulijoita oli ollut yli 120 päivässä.¹⁷²

Erään anonyymien lähteen mukaan toukokuussa 2019 noin puolet uusista tulijoista oli miehiä ja puolet naisia. Saman lähteen mukaan rajan yli tulee suuri määrä 18–24-vuotiaita nuoria.¹⁷³ Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan rajan sulkemisen jälkeen on palattu takaisin samaan tilanteeseen kuin ennen rajan avaamista eli suuri määrä nuoria miehiä ja etenkin nuoria poikia ylittää rajan. Järjestö uskoo, että perheet kokevat rajan

¹⁶¹ Eritrean ja Ethiopian välisen rajasodan päättymisestä (2000) lähtien Eritrean hallinto on katsonut Eritrean olevan "no war, no peace" -poikkeustilanteessa, jossa maa ei ole sotatilassa mutta ei myöskään rauhan tilassa. (EASO 2015, s. 16, 23, 30.)

¹⁶² Anonyymi lähde C 16.5.2019.

¹⁶³ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

¹⁶⁴ Anonyymi lähde D 13.5.2019.

¹⁶⁵ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

¹⁶⁶ Kansainvälinen järjestö 29.4.2018.

¹⁶⁷ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

¹⁶⁸ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

¹⁶⁹ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

¹⁷⁰ Anonyymien asiantuntijoiden haastattelu 13.5.2019.

¹⁷¹ Etiopialainen viranomaistaho 15.5.2019.

¹⁷² Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.

¹⁷³ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

ylityksen vaaralliseksi, kun raja on suljettu.¹⁷⁴ Myös toisen Etiopiassa toimivan järjestön mukaan enemmistö saapuvista eritrealaisista on nuoria ja lapsia.¹⁷⁵ Toukokuun 2019 puolivälissä Raman kokoamiskeskukseen saapuneista eritrealaisista noin 60 prosenttia oli miespuolisia. Enemmistö keskukseen saapuvista on perheettömiä 15–24-vuotiaita nuoria.¹⁷⁶

2.3.2 Rajan ylittäminen epävirallisia reittejä pitkin

Haastateltujen lähteiden mukaan eritrealaiset ylittävät rajan Etiopiaan laittomasti epävirallisia reittejä pitkin ja kiertoteitä käyttäen.¹⁷⁷ Rajan ollessa suljettu eritrealaiset kiertävät viralliset rajanylityspisteet ylittäessään rajan.¹⁷⁸ Epävirallisia reittejä pitkin tulevat eritrealaiset ylittävät rajan kävellessä. Myös aaseja ja kameleita käytetään liikkumiseen.¹⁷⁹

Raman ja Zalambessan rajanylityspisteiden sulkeminen joulukuun 2018 lopussa ei muuttanut eritrealaisten liikkumista, vaan rajan ylitykset jatkuivat epävirallisesti.¹⁸⁰ Eritrealaiset, jotka ylittävät rajan Etiopiaan Raman lähellä, käyttävät yleensä kuljetusta Adi Qualaan asti, joka on Eritrean puolella lähimpänä rajaa sijaitseva paikkakunta. Adi Qualasta eritrealaiset kävelevät 6–7 tuntia Ramaan Ethiopian puolelle.¹⁸¹ Keväällä 2019 Adi Qualasta Ramaan kävelleen eritrealaismiehen kertoman mukaan Adi Qualan ja Raman välillä¹⁸² on eritrealaisten sotilaiden tarkastuspiste. Mies ylitti rajan kiertoreittiä vaikeakulkuisten vuorten kautta. Miehen kertoman mukaan hän lähti kävelemään illalla ja matka kesti 10 tuntia.¹⁸³ Eräs haastateltu eritrealaismies, joka ylitti rajan Etiopiaan toukokuussa 2019, matkusti autolla Adi Qualaan ja käveli siitä Ramaan.¹⁸⁴

Monet eritrealaiset, jotka ylittävät rajan lähellä Zalambessaa, matkustavat ensin bussilla Serhaan lähelle Ethiopian rajaa, mistä he jatkavat matkaa kävellessä rajan yli välttääkseen tarkastuspisteen. Lisäksi muutamat haastatellut eritrealaiset, jotka ylittivät rajan Zalambessan lähellä toukokuussa 2019, kertoivat matkustaneensa Senafen ja Serhan kautta.¹⁸⁵ Etiopialaisen viranomaislähteen mukaan Zalambessassa eritrealaiset eivät ylitä rajaa tietä pitkin, vaan he kiertävät välttääkseen Eritrean tarkastuspisteen, joka sijaitsee lähellä rajaa.¹⁸⁶ Esimerkiksi kolmen eritrealaismiehen ryhmä, joka ylitti rajan toukokuussa 2019, ei kertomansa mukaan ylittänyt rajaa Zalambessassa siellä olevan Eritrean armeijan tarkastuspisteen takia, vaan he ylittivät rajan vuorilla.¹⁸⁷ Eräs rajan keväällä 2019 ylittänyt eritrealaisnainen tuli ensin

¹⁷⁴ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

¹⁷⁵ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

¹⁷⁶ Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.

¹⁷⁷ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 14.6.2019; Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa A 15.5.2019; Etiopialainen viranomaistaho 15.5.2019; Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019; Eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019; Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹⁷⁸ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 14.6.2019.

¹⁷⁹ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

¹⁸⁰ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

¹⁸¹ Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.

¹⁸² Etiopialaisen viranomaislähteen mukaan Ramassa eritrealaiset sotilaat ovat läsnä Eritrean puolella rajajokea heti joen ylittävän sillan toisella puolella (ks. 2.2.1.). (Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.)

¹⁸³ Eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

¹⁸⁴ Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa B 14.5.2019.

¹⁸⁵ Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa A 15.5.2019.

¹⁸⁶ Etiopialainen viranomaistaho 15.5.2019.

¹⁸⁷ Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa A 15.5.2019.

Zalambessaan, mutta raja oli siellä kiinni, joten hän matkusti bussilla Senafeen, mistä hän käveli rajan yli epävirallista reittiä.¹⁸⁸

Useimmat haastatellut eritrealaiset, jotka olivat ylittäneet rajan Etiopiaan Tigrayn alueelle kevään 2019 aikana, eivät olleet kohdanneet ongelmia matkalla rajalle tai ylittäessään rajaa.¹⁸⁹ Muutaman toukokuussa 2019 haastatellun eritrealaisen käsityksen mukaan rajan ylittäminen on helpompaa kuin ennen, mikä oli saanut heidät lähtemään Eritreasta.¹⁹⁰ Jotkut haastatellut eritrealaiset olivat kohdanneet eritrealaisia sotilaita raja-alueella.¹⁹¹ Muutamat haastatellut kertoivat juosseensa sotilaita pakoon, kun sotilaat olivat juosseet heidän perässään.¹⁹² Kolmen eritrealaismiehen ryhmä kertoi nähneensä eritrealaisia sotilaita matkalla, mutta heille ei ollut koitunut siitä ongelmia. Matkalla miehet olivat pelänneet, että sotilaat löytäisivät heidät. Eräs eritrealaisnainen kertoi olleensa tietoinen sotilaista ja pelänneensä niitä, mutta hän ei ollut nähnyt sotilaita ylittäessään rajaa.¹⁹³ Etiopialaisen viranomaistahon tiedossa on tapauksia, joissa eritrealaiset rajavartijat ovat ottaneet kiinni Etiopiaan pyrkiviä ihmisiä.¹⁹⁴

Erään lähteen mukaan merkittävin ympäristön aiheuttama uhka, jonka eritrealaiset kohtaavat ylittäessään rajaa, ovat hyeenat. Lähteen mukaan hyeenat ovat vahingoittaneet ihmisiä ja ne aiheuttavat pelkoa. Pelotellakseen hyeenat pois eritrealaisilla on tapana liikkua ryhmissä.¹⁹⁵ Jotkut eritrealaiset ovat kertoneet, että toiset eritrealaiset ovat ryöstäneet heidän omaisuuttaan rajanylitysmatkalla.¹⁹⁶

Eritrean ja Etiopian rajaseudulla eri puolilla rajaa elävät yhteisöt ovat kytkeytyneet läheisesti toisiinsa.¹⁹⁷ Eri puolilla rajaa elävillä ihmisillä on hyvät suhteet toisiinsa ja he pystyvät helposti kommunikoimaan toistensa kanssa. Erään anonyymin lähteen mukaan Eritrean ja Etiopian välinen raja on mahdollista ylittää jalan molempiin suuntiin ja ihmiset pystyvät ylittämään rajan helposti. Se tapahtuu laittomasti ja kävellen. Rajalla harjoitetaan myös laitonta rajat ylittävää kauppaa. Pieniä määriä hyödykkeitä kuljetetaan rajan yli epävirallisia reittejä pitkin aaseilla ja kameleilla. Virallisten rajanylityspisteiden ulkopuolella ihmiset voivat helposti kuljettaa karjaa Eritreasta Etiopiaan Tigrayn markkinoille ja harjoittaa laitonta karjakauppaa.¹⁹⁸ Kansainvälisen järjestön mukaan vuonna 2017 rajalla oli myös jotain Eritrean ja Etiopian viranomaisten hyväksymää kaupankäyntiä rajan yli.¹⁹⁹

¹⁸⁸ Eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

¹⁸⁹ Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa A 15.5.2019; Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa B 14.5.2019; Eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019; Yksin tulleiden alaikäisten eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

¹⁹⁰ Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa B 14.5.2019; Yksin tulleiden alaikäisten eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

¹⁹¹ Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa A 15.5.2019; Eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019; Yksin tulleiden alaikäisten eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

¹⁹² Eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019; Yksin tulleiden alaikäisten eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

¹⁹³ Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa A 15.5.2019.

¹⁹⁴ Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.

¹⁹⁵ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

¹⁹⁶ Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.

¹⁹⁷ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

¹⁹⁸ Anonyymi lähde C 16.5.2019.

¹⁹⁹ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

2.3.3 Tarkastuspisteet Eritrean puolella rajaa

Eritrean päätteillä on paljon tarkastuspisteitä, joilla kontrolloidaan ihmisten liikkumista.²⁰⁰ Erään anonyymien lähteen mukaan eritrealaiset pakolaiset raportoivat yhä enemmän tarkastuspisteistä Asmarasta Etiopiaan johtavilla teillä.²⁰¹ Myös erään kansainvälisen järjestön mukaan teiden tarkastuspisteet ovat lisääntyneet Eritreassa (ks. 1.1.3.).²⁰² Rajanylityspisteiden sulkemisen jälkeen eritrealaiset ovat menneet kiertoteitä rajalle,²⁰³ sillä virallisilla reiteillä he kohtaavat tarkastuspisteitä²⁰⁴. Tarkastuspisteiden lisääntyä ja maastapoistumisviisumivaatimuksen tultua voimaan rajalle pyrkivien eritrealaisten on liikuttava entistä epäsäännöllisemmin Eritrean sisällä. Anonyymien lähteen mukaan rajalle pyrkivät eritrealaiset yleensä jäävät pois ajoneuvon kyydistä ennen tarkastuspistettä ja kävelevät sitten useita tunteja. Sen jälkeen nousee mahdollisesti toiseen bussiin ja pysytään liikkeellä seuraavalle tarkastuspisteelle asti, mistä matka jatkuu taas kävellen ja samaa tapaa noudattaen.²⁰⁵

Lähellä Zalambessaa rajan toukokuussa 2019 ylittäneen eritrealaisnaisen mukaan matkalla rajalle on tarkastuspisteitä, mutta joskus niillä ei ole sotilaita. Samalla seudulla samoihin aikoihin rajan ylittäneen eritrealaismiehen mukaan Adi Keyh'ssa on tarkastuspiste ja siitä ohi päästäkseen on valittava sopiva aika, jolloin sotilaat tarkastuspisteellä pitävät tauon.²⁰⁶ Keväällä 2019 rajan ylittäneen eritrealaismiehen kertoman mukaan Adi Qualan ja Raman välillä on eritrealaisten sotilaiden tarkastuspiste.²⁰⁷ Eräs haastateltu eritrealaismies, joka käveli Mendeferasta rajalle ja ylitti rajan lähellä Ramaa toukokuussa 2019, kohtasi matkalla rajalle kolme tarkastuspistettä.²⁰⁸

2.4 Yksin tulevat alaikäiset

Etiopiaan saapuvien eritrealaisten joukossa on poikkeuksellisen paljon yksin tulevia tai vanhemmistaan eroon joutuneita alaikäisiä lapsia. Yksin tulevien ja vanhemmistaan eroon joutuneiden eritrealaisten lasten määrät ovat huomattavia, ja rajan avaamisen jälkeen määrä on kasvanut merkittävästi edellisvuosiin verrattuna. Joinain kuukausina Etiopiaan on saapunut yli 2000 yksin tullutta alaikäistä eritrealaista muodostaen kolmanneksen koko kuussa saapuneesta eritrealaisesta väestöstä.²⁰⁹ Helmikuussa 2019 Etiopiaan tuli noin 1000 yksin tullutta alaikäistä²¹⁰ ja maaliskuussa 2019 heitä tuli 1700²¹¹. Nuorimmat yksin tulevista alaikäisistä ovat 12–13-vuotiaita ja enemmistö on 16–17-vuotiaita.²¹²

²⁰⁰ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

²⁰¹ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

²⁰² Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

²⁰³ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

²⁰⁴ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

²⁰⁵ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

²⁰⁶ Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa A 15.5.2019.

²⁰⁷ Eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

²⁰⁸ Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa B 14.5.2019.

²⁰⁹ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

²¹⁰ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

²¹¹ Anonyymi lähde D 13.5.2019.

²¹² Anonyymi lähde B 13.5.2019.

2.4.1 Lähdön syyt

Eritrealaisten perheiden selviytymiskeino²¹³ on lähettää ulkomaille kaikista kykenevin ja itsenäisin perheenjäsen eli tavallisesti perheen miespuolinen elättäjä. Eritreassa yleensä perheen vanhin poika kokee olevansa vastuussa perheensä elättämisestä, ja heiltä odotetaan, että he kykenevät lähtemään maasta ja elättämään perheensä. Pojat tietävät, että rekrytointi kansalaispalvelukseen lähestyy ja jos he jäävät kansalaispalvelukseen, he eivät pysty elättämään perhettään palveluksessa ollessaan (ks. 1.2.2.). Pojat siis kokevat, että heidän täytyy lähteä maasta.²¹⁴

Eräs haastateltu eritrealaismies, joka oli asunut Mai-Ainin pakolaisleirillä 4 vuotta, kertoi lähteneensä perheensä kanssa Eritreasta, koska hän ei pystynyt huolehtimaan perheestään armeijassa suoritettavan kansalaispalveluksen takia. Lisäksi hän halusi terveysongelmasta kärsivälle lapselleen parempaa hoitoa.²¹⁵ Myös eräs haastateltu eritrealaisnainen, joka ylitti rajan Etiopiaan toukokuussa 2019, kertoi suunnittelevansa lähtemistä ulkomaille, jotta hän voisi tukea Eritreassa asuvaa perhettään ulkomailta.²¹⁶

Erään anonyymien lähteen mukaan Etiopiaan yksin tulleiden eritrealaisten lasten päätökset lähteä kotimaasta eivät aina vaikuta perheen yhteisiltä päätöksiltä tai harkituilta päätöksiltä, jotka olisi tehty riittävän tiedon valossa. Lähteen mukaan useimmat yksin tulleet alaikäiset kertovat, että he lähtivät kertomatta vanhemmilleen, eivätkä vanhemmat tiedä heidän olevan Etiopiassa. Jotkut lähtevät hyvin yllättäen. Jotkut lapset lähtevät kavereidensa yllyttäminä tai painostamina. Erityisesti nuoremmista lapsista useat kertovat seuranneensa toisia eivätkä he edes tienneet olevansa matkalla Etiopiaan.²¹⁷

Samana lähteen mukaan monet Etiopiaan yksin tulleet eritrealaiset lapset kertovat lähteneensä kotimaastaan, koska heillä ei ollut siellä enää ketään omaisia tai läheisiä jäljellä. Lasten perheenjäsenet, sukulaiset, yhteisön jäsenet ja opettajat ovat lähteneet, mikä pakottaa myös lapset lähtemään maasta.²¹⁸ Kansainvälisen järjestön mukaan melko paljon lapsia on jäänyt Eritreassa isovanhempien tai sukulaisten huolehdittavaksi, kun molemmat vanhemmat ovat paenneet maasta. Järjestön arvion mukaan Eritreassa on vain yksittäisiä pieniä katulapsia Asmaran pääkadulla, joiden kohdalla ei ole tietoa, onko heillä olemassa vanhempia. Teini-ikäisiä katulapsia, joiden molemmat vanhemmat ovat lähteneet, on järjestön arvion mukaan Asmarassa enemmänkin. He saavat mahdollisesti jotain tukea sukulaisiltaan.²¹⁹

Eräs haastateltu eritrealaispoika, joka ylitti rajan Etiopiaan yksin toukokuussa 2019, kertoi lähteneensä Eritreasta, koska hänellä oli terveysongelma, johon Eritreasta saatava lääketieteellinen hoito²²⁰ ei auttanut. Poika ei ollut kertomansa mukaan saanut lupaa lähteä Eritreasta ulkomaille lääkärihoitoon, vaikka hän oli yrittänyt hakea lupaa kolmen vuoden ajan.²²¹

²¹³ Eritrean väestö on riippuvainen ulkomailta asuvien eritrealaisten rahalähetyksistä. (Kansainvälinen järjestö 7.5.2019; Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.)

²¹⁴ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

²¹⁵ Eritrealaisperheen Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

²¹⁶ Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa A 15.5.2019.

²¹⁷ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

²¹⁸ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

²¹⁹ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019.

²²⁰ Eritreassa jopa peruslääkkeiden saatavuus on heikkoa ja saatavilla on lähinnä kopia-lääkkeitä. (Kansainvälinen järjestö 26.8.2019; Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.)

²²¹ Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa A 15.5.2019.

Etiopiaan yksin tulevat eritrealaiset alaikäiset eivät ole yleensä suorittaneet loppuun toisen asteen koulutusta.²²² Jos he suorittavat lukion loppuun, he joutuvat Sawaan²²³ tai sotilaskoulutukseen, joten he päättävät lähteä varhaisessa iässä.²²⁴ Osa haastatelluista yksin tulleista alaikäisistä eritrealaisista, jotka olivat ylittäneet rajan Etiopiaan keväällä 2019, oli jättänyt koulun kesken, koska he pelkäsivät rekrytointia kansalaispalvelukseen. Eräs 16-vuotias eritrealaispoika oli kertomansa mukaan viety kotimaassaan leirille Nakfaan. Pojan kertoman mukaan jopa 15–16-vuotiaita viedään Nakfaan ja sieltä heidät viedään myöhemmin Sawaan. Pojan mukaan monia vietiin Nakfaan varsinkin rajan avaamisen jälkeen. Poika ei kertomansa mukaan saanut Nakfan leirillä sotilaskoulutusta, vaan hän teki maaperän suojelemaan liittyviä tehtäviä. Poika onnistui monien muiden tavoin pakenemaan leiriltä.²²⁵

2.4.2 Liikkuminen rajan yli Etiopiaan ja takaisin Eritreaan

Erään anonyymien lähteen mukaan sillä, onko Eritrean ja Etiopian välinen raja auki vai kiinni, ei vaikuttaisi olevan suurtakaan merkitystä Eritreasta yksin tulevien lasten liikkumiseen tai kykyyn päästä Etiopiaan. Lapset liikkuvat rajan yli sujuvasti.²²⁶ Jotkut haastatellut eritrealaiset alaikäiset, jotka olivat ylittäneet rajan Etiopiaan Tigrayn alueelle keväällä 2019, kertoivat ylittäneensä rajan yksin eikä kukaan ollut neuvonut heille reittiä. Eräs haastateltu eritrealaispoika kertoi liittyneensä Ramasta kotoisin olevien etiopialaisten kauppiaiden matkaan, jotka olivat palaamassa Ramaan. Kaksi haastateltua eritrealaisyttöä matkusti yhdessä osana ryhmää. Kertomansa mukaan tytöt maksoivat rajan ylityksestä 50 Eritrean *nakfaa*²²⁷, mutta oli epäselvää, kenelle he maksoivat.²²⁸

Erään anonyymien lähteen tiedossa on Etiopiaan yksin tulleita eritrealaisia lapsia, jotka ovat liikkuneet edestakaisin²²⁹ rajan yli. Lähteen havaintojen mukaan Etiopiaan yksin tulleita eritrealaisia lapsia on mennyt takaisin Eritreaan ja tullut sen jälkeen takaisin Etiopiaan kevään 2019 aikana. Lapsia on palannut Eritreaan tarkistamaan perheenjäsenien vointia ja arvioimaan tilannetta rajan avaamisen jälkeen. Kevään 2019 aikana samoja lapsia on tullut takaisin Etiopiaan. Lähde on havainnut viime aikoina enemmän liikettä Eritrean suuntaan. Lähteen mukaan lapsia on saattanut palata Eritreaan sekä rajan ollessa auki että kiinni.²³⁰

Myös Etiopiassa toimivan kansainvälisen humanitaarisen järjestön tiedossa on Etiopiaan yksin tulleita alaikäisiä eritrealaisia, jotka oletettavasti palasivat omin avuin takaisin Eritreaan vuoden 2018 lopulla ja vuoden 2019 puolella. Keväällä 2019 osa heistä tuli takaisin Etiopiaan. Järjestön mukaan lasten vanhemmat ovat käskeneet lapsia menemään takaisin Etiopiaan pakolaisleireillä saatavilla olevan avustuksen ja koulunkäynnin takia.²³¹ Erään toisen Etiopiassa toimivan järjestön mukaan Etiopiaan yksin tulleita eritrealaisia lapsia on saattanut mennä

²²² Anonyymi lähde B 13.5.2019.

²²³ Eritreassa kaikki toisen asteen opiskelijat suorittavat viimeisen 12. kouluvuotensa Warsai Yekalo - koulussa Sawan sotilasleirillä Länsi-Eritreassa. Kouluvuoteen sisältyy noin puolen vuoden sotilaskoulutus. Sawa toimii rekrytointiväylänä kansalaispalvelukseen. (HRW 2019, s. 2–3, 30–32.)

²²⁴ Anonyymi lähde C 13.5.2019.

²²⁵ Yksin tulleiden alaikäisten eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

²²⁶ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

²²⁷ Noin 3 euroa. (XE Currency Converter 6.11.2019.)

²²⁸ Yksin tulleiden alaikäisten eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

²²⁹ Myös erään kansainvälisen järjestön mukaan syksyn 2018 aikana Eritreasta lähteneiden joukossa oli ihmisiä, jotka palasivat ja lähtivät maasta monta kertaa. Syitä palata olivat esimerkiksi liiketoiminta sekä halu turvata perheen hyvinvointi. Jotkut saattoivat viedä ruokaa perheelleen Eritreaan ennen kuin he lähtivät maasta lopullisesti (ks. 2.1.1.). (Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.)

²³⁰ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

²³¹ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

omin avuin takaisin Eritreaan. Avoimen rajan yli on saattanut tapahtua oma-aloitteista liikkumista.²³²

3 Eritrean hallinnon suhtautuminen palaajiin ja laittomaan maasta poistumiseen

3.1 Palaajien tilanne

Kansainvälisen järjestön mukaan Eritrean ja Etiopian välisen rauhansopimuksen solmimisen jälkeen uskottiin investointeihin ja diasporan paluuseen, mutta niin ei kuitenkaan ole tapahtunut. Järjestön mukaan eritrealaisia ei palaa pysyvästi asumaan Eritreaan, koska Eritreassa ei ole tapahtunut odotettuja muutoksia. Diasporan jäseniä käy Eritreassa etenkin hääkaudella, jouluna ja pääsiäisenä. Järjestön tiedossa ei ole, että näiden ihmisten ehdot käydä vierailulla Eritreassa olisivat muuttuneet.²³³

Saman järjestön mukaan Eritreaan ei ole tehty laajamittaisia palautuksia. Eritreaan ei ole myöskään suuntautunut laajamittaista vapaaehtoisesti tapahtuvaa pysyvää muuttoliikettä. Sen vuoksi järjestön näkemys on, että Eritreaan palaavien ihmisten kohtelua ja paluun mahdollisia seurauksia voidaan arvioida vain teoreettisella tasolla. Järjestön käsityksen mukaan kenelläkään ei ole varmaa tietoa palaajien kohtelusta tai siitä, mitkä ovat palaajien mahdollisuudet rakentaa uutta elämää Eritreassa.²³⁴

Kansainvälisen järjestön tietojen mukaan Libyasta on palautettu tammikuussa 2019 Eritreaan vapaaehtoisesti eritrealaisia, jotka ovat halunneet palata takaisin kotimaahan omasta tahdostaan. Libyasta on palannut Eritreaan yhteensä 26 ihmistä kolmessa eri ryhmässä tammikuun 2019 aikana. Järjestön tietojen mukaan palautusprosessissa oli joitakin vaikeuksia. Ei ole tietoa esimerkiksi siitä, missä tai millaisissa olosuhteissa palaajat ovat viettäneet ensimmäisen yön maahantulon jälkeen tai miten heitä on kohdeltu. Järjestön tietojen mukaan Eritrean hallinto tapasi palanneet henkilöt. Järjestöllä ei ole tietoa Libyasta vapaaehtoisesti palanneiden eritrealaisten olinpaikasta, mutta järjestö uskoo heidän olevan suorittamassa kansalaispalvelusta. Järjestöllä ei ole tietoa, jatkuvatko vapaaehtoiset paluut Libyasta Eritreaan.²³⁵

Kansainvälisen järjestön tietojen mukaan Eritreassa ihmisillä on tarve saada jonkin toisen maan passi, koska se antaa lisäturvaa hallitusta vastaan, joka kohtelee ihmisiä satunnaisesti ja huonosti. Järjestön mukaan toisen maan passi ei kuitenkaan takaa suojaa henkilöille, jotka kritisoiivat Eritrean hallintoa. Esimerkkejä tästä ovat Ruotsin kaksoiskansalainen²³⁶ ja yhdysvaltalainen nuori nainen²³⁷, jotka ovat pidätettyinä Eritreassa. Järjestön käsityksen mukaan Eritrea kohtelee kaikkia eritrealaisia eritrealaisina passista riippumatta. Järjestön mukaan Eritrean hallinto on tarkka siitä, että eritrealaisia palaajia kohdellaan eritrealaisina.²³⁸

²³² Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

²³³ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

²³⁴ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

²³⁵ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

²³⁶ YK:n erityisraportoijan Eritrean ihmisoikeustilannetta käsittelevän raportin mukaan toimittaja Dawit Isaak, joka on Eritrean sekä Ruotsin kansalainen, on ollut vangittuna Eritreassa syyskuusta 2001 lähtien. (UN HRC 16.5.2019, s. 13.)

²³⁷ Ihmisoikeusjärjestö Human Rights Watchin mukaan Chiham Ali Abdu, joka on Yhdysvaltain kansalainen ja Eritrean entisen viestintäministerin tytär, on ollut pidätettynä Eritreassa joulukuusta 2012 lähtien. Chiham Ali Abdu oli pidätyshetkellä 15-vuotias. (HRW 3.4.2019.)

²³⁸ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

3.2 Palaaminen Etiopiasta Eritreaan maarajan yli

Erään anonyymin lähteen mukaan monet eritrealaiset pakolaiset kertovat yrittäneensä palata Etiopiasta takaisin Eritreaan, mutta he ovat joutuneet Eritrean viranomaisten pysäyttämiksi ja tunnistamiksi.²³⁹ Erään kansainvälisen järjestön mukaan eritrealaisilla rekisterikilvillä varustetut autot ovat päässeet palaamaan Etiopiasta takaisin Eritreaan suljettujen rajanylityspisteiden kautta. Järjestön tietojen mukaan autot ja matkustajat mahdollisesti tarkastetaan.²⁴⁰

Erään anonyymin lähteen havaintojen mukaan Etiopiaan yksin tulleita eritrealaisia lapsia on palannut rajan yli takaisin Eritreaan kevään 2019 aikana (ks. 2.4.2.).²⁴¹ Myös Etiopiassa toimivan kansainvälisen humanitaarisen järjestön tietojen mukaan Etiopiaan yksin tulleita eritrealaisia alaikäisiä on oletettavasti onnistunut palaamaan Eritreaan omin päin vuoden 2018 lopulla ja vuoden 2019 puolella.²⁴² Lähteiden mukaan osa heistä on tullut takaisin Etiopiaan kevään 2019 aikana.²⁴³ Etiopiassa toimivan kansainvälisen humanitaarisen järjestön tiedossa ei ole, että Etiopiaan takaisin tulleet alaikäiset eritrealaiset olisivat kohdanneet isoja ongelmia tai kostotoimia palatessaan Eritreaan.²⁴⁴

Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan jotkut Etiopiaan yksin tulleet eritrealaiset lapset ovat katuneet rajan ylittämistä. Järjestön tiedossa on yksin tulleita lapsia, jotka ovat ilmaisseet toiveensa palata kotimaahansa. He ovat olleet alle 15-vuotiaita lapsia, jotka ovat liittyneet jonkun toisen seuraan ylittääkseen rajan, mutta huomanneet sitten elämän pakolaisleirillä olevan vaikeaa. Järjestön mukaan tällaisten lasten saattaminen takaisin yhteen vanhempiensa kanssa on hyvin vaikeaa, lähes mahdotonta. Järjestön tiedossa ei ole eritrealaisia lapsia, jotka olisivat palanneet Eritreaan, mutta järjestön mukaan lapsia on saattanut mennä takaisin Eritreaan oma-aloitteisesti ja omin neuvoin avoimen rajan yli.²⁴⁵

Erään anonyymin lähteen mukaan Etiopiaan saapuneilla eritrealaisilla täytyy olla erittäin hyvä motiivi, kuten läheisen kuolema tai avioliitto, jotta he palaavat Eritreaan. Raja ylitetään vain hyvästä syystä ja se tehdään väliaikaisesti ja varoen, jotta siitä ei jäädä kiinni. Rajan ollessa suljettu takaisin Eritreaan mennäkseen eritrealaisten on investoitava laittomaan rajan ylitykseen. Joko he ottavat riskin tai maksavat salakuljettajalle rajan ylittämisestä turvallisemmalla tavalla.²⁴⁶

Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan paluu Eritreaan on aihe, joka herättää pelkoa eritrealaisissa Tigrayn pakolaisleireillä. Järjestön mukaan useimmilla Etiopiaan tulleilla eritrealaisilla ei ole kiinnostusta tai halua palata takaisin Eritreaan. Järjestön tiedossa ei ole ketään eritrealaista, joka olisi kertonut tulleen vain käymään Etiopiassa, ja palannut sitten takaisin Eritreaan. Järjestön haastattelemista eritrealaisista muutamat ovat ilmaisseet, ettei heillä ole mitään syytä palata, koska asiat Eritreassa ovat edelleen ennallaan eivätkä he näe mitään tulevaisuuden mahdollisuuksia paluun jälkeen.²⁴⁷

²³⁹ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

²⁴⁰ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

²⁴¹ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

²⁴² Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

²⁴³ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019; Anonyymi lähde B 13.5.2019.

²⁴⁴ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

²⁴⁵ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

²⁴⁶ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

²⁴⁷ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan eritrealaiset vaikuttavat tuntevan itsensä Etiopiassa suojattomammiksi kuin ennen Etiopian ja Eritrean välistä rauhansopimusta. Järjestön mukaan eritrealaiset ovat huolissaan siitä, miten Etiopia tulee kohtelevaan eritrealaisia pakolaisia rauhansopimuksen jälkeen. Pelkona on, että maiden välisten hyvin suhteiden seurauksena Etiopian hallitus saattaisi päättää luovuttaa eritrealaisia Eritrean hallinnolle. Järjestön tiedossa ei ole mitään merkkejä siitä, että sellaista olisi tapahtunut, mutta eritrealaisten keskuudessa vaikuttaa olevan pelkoa. Järjestön mukaan eritrealaiset pelkäävät myös, että Tigrayn pakolaisleireillä voi olla entistä enemmän vakoojia Eritreasta.²⁴⁸

3.3 Suhtautuminen laittomaan maasta poistumiseen

Lähteminen laittomasti rajan yli Eritreasta on selkeästi maan hallinnon vastainen toimi. Kansainvälinen järjestö arvelee, että henkilön laitton maasta poistuminen tulee mahdollisesti viranomaisten tietoon. Järjestön mukaan keskeinen kysymys on, millaiset mahdollisuudet Eritrean valtiolla on pitää kortistoa ihmisistä, jotka ovat paenneet maasta. Vaikka Eritreasta on mahdotonta saada julkisia tilastoja, järjestö uskoo Eritrean kaltaisella poliisivaltiolle olevan kansalaisistaan hyvät tiedot. Järjestöllä ei kuitenkaan ole tietoa, miten käy ilmi, että joku on poistunut maasta laittomasti, kun ihmisiä poistuu Eritreasta niin paljon. Järjestön tiedossa on, että mikäli kansalaispalvelusta suorittavat eivät ilmoittaudu läsnä oleviksi säännöllisesti, siitä saattaa jäädä merkintä viranomaisten tietoon.²⁴⁹

Kansainvälisen järjestön mukaan virallisen Eritrean suhtautuminen maasta lähteneisiin on kaksijakoista, minkä vuoksi myös rajalla ihmisiä kohdellaan eri tavoin. Välillä rajavartijat ovat päästäneet ihmisiä rajan yli ja joskus taas rajalla on ammuttu. Järjestön mukaan Eritrean presidentin mielestä hallintoa vastustavat henkilöt ja toisinajattelijat, jotka eivät ole järjestelmän puolella, voivat poistua maasta.²⁵⁰ Järjestön mukaan Eritrean hallinto myös haluaa ihmisten lähtevän maasta, koska ulkomailla asuvat eritrealaiset ovat valtiolle iso tulonlähde Eritrean maksettavan pienen veron takia. Lisäksi Eritrean väestö on riippuvainen ulkomailla asuvien eritrealaisten rahalähetyksistä.²⁵¹

Kansainvälisen järjestön mukaan lähtijöitä on ollut erilaisia. Osa on lähtenyt Eritreasta laittomasti rajan yli ja osa on mennyt laillisesti Etiopian rajan yli rajan ollessa auki. Järjestöllä ei ole tietoa, kohdellaanko näitä kahta ryhmää keskenään eri tavoin.²⁵² Erään anonyymin lähteen mukaan Etiopiasta takaisin Eritrean meneviä ihmisiä otetaan kiinni, jos he ovat alun perin lähteneet maasta laittomasti. Lähteen mukaan eritrealaiset pakolaiset raportoivat, että heille voi koitua siitä ongelmia, joihin lukeutuu tavallisesti pidätys. Jos henkilö on kadonnut kansalaispalveluksesta, lähteen mukaan ei ole mitään syytä, miksi henkilöä ei vietäisi takaisin kansalaispalvelukseen.²⁵³

Kansainvälisellä järjestöllä ei ole tietoa siitä, mitä seurauksia laittomasta maasta poistumisesta koituu. Järjestön tiedossa on kuitenkin, että laittomasti maasta poistuneiden henkilöiden omaiset ja läheiset joutuvat välittömään vaaraan Eritreassa ja saattaa tapahtua katoamisia (ks. 3.5.). Järjestön näkemys on, että jos tällaista rangaistusta käytetään maasta laittomasti poistuneiden perheenjäseniä ja läheisiä kohtaan, ei ole syytä epäillä, etteikö samaa

²⁴⁸ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

²⁴⁹ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

²⁵⁰ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

²⁵¹ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019; Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

²⁵² Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

²⁵³ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

rangaistusta käytettäisi myös niitä kohtaan, jotka palaavat maahan, tai etteikö Eritrean hallinto suhtautuisi heihin vähintäänkin epäilevästi.²⁵⁴

3.4 Mahdolliset seuraukset laittomasta maastapoistumisyrityksestä

Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön tiedossa on useita eritrealaisia, jotka ovat joutuneet vankilaan sen takia, että he ovat yrittäneet lähteä Eritreasta laittomasti. Rajan ollessa auki järjestö haastatteli monia Etiopiaan saapuneita eritrealaisia, jotka olivat yrittäneet ylittää rajan aikaisemmin, mutta jääneet kiinni ja viettäneet sen jälkeen kuukausia vankilassa. Heidän joukossaan oli miehiä ja naisia, mutta ei lapsia.²⁵⁵

Eräs haastateltu eritrealaisnainen, joka oli ylittänyt rajan Etiopiaan rajan ollessa auki, oli kertomansa mukaan vangittu joitakin vuosia aikaisemmin, kun hän oli yrittänyt ylittää rajaa laittomasti. Hän oli ensin ollut pidätettynä kolme päivää Adi Qualassa, minkä jälkeen hän oli ollut noin viikon Mendeferassa, yhden kuukauden pidätyskeskuksessa ja yhdeksän kuukautta sotilasleirillä. Eritrealaisnaisen kertoman mukaan hänen vankeutensa aikana vankiloissa oli ollut muitakin naisia. Esimerkiksi sotilasleirillä oli naisen mukaan vankina 1500 naista, jotka oli vangittu, kun he olivat yrittäneet ylittää rajaa, tai ratsioissa. Naisen kertoman mukaan joillakin naisilla oli vankilassa lapsia mukanaan. Jos jää kiinni rajan ylittämisen yrityksestä kolme kertaa, naisen kertoman mukaan joutuu valmistamaan ruokaa tai kahvia sotilasjohtajille tai naisen sanoja lainaten "jotain pahempaa". Vankeuden jälkeen nainen määrättiin uudelleen armeijaan, missä hän palveli kolme vuotta ennen kuin karkasi.²⁵⁶ Eräs haastateltu eritrealaismies, joka ylitti rajan Etiopiaan toukokuussa 2019, kertoi yrittäneensä rajan ylitystä kymmenen vuotta aikaisemmin, mutta hänet oli pidätetty silloin kahden vuoden ajaksi.²⁵⁷

Kansainvälisen järjestön huhtikuussa 2019 saamien tietojen mukaan Eritrean ja Etiopian välisen rajan sulkemisen jälkeen rajan ylittämisen yrittämisestä virallisella rajanylityspisteellä ei koitunut seurauksia. Rajalle tulleet ihmiset käännytettiin pois ja heidän käskettiin poistua ja palata takaisin. Järjestön mukaan tilanne voi kuitenkin vaihdella päivittäin eikä ole täyttä varmuutta, koituuko laittomasta maastapoistumisyrityksestä virallisella rajanylityspisteellä seurauksia. On myös mahdollista, että yksittäisille ihmisille voi koitua seurauksia myöhemmin.²⁵⁸

3.5 Laittomasti maasta poistuneiden perheenjäseniin kohdistuva uhka

Erään kansainvälisen järjestön tietojen mukaan laittomasti maasta poistuneiden ihmisten omaiset ja läheiset joutuvat välittömään vaaraan Eritreassa ja saattaa tapahtua katoamisia.²⁵⁹ Järjestön tiedossa on, että Eritrean hallinnon edustaja on ilmaissut, että maasta lähtemisestä tulee koitumaan seurauksia. Maasta poistuneita ei kuitenkaan voida rangaista heidän ollessa ulkomailla, joten järjestön tulkinnan mukaan se tarkoittanee, että seuraukset kohdistuvat niihin, jotka jäävät maahan.²⁶⁰

Erään kansainvälisen järjestön mukaan on myös niitä, joiden perheenjäsenille ei koidu seurauksia, koska Eritrean hallinto tietää ulkomaille lähtevien eritrealaiden tuovan lisätuloja

²⁵⁴ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

²⁵⁵ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

²⁵⁶ Eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

²⁵⁷ Eritrealaiden turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa B 14.5.2019.

²⁵⁸ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

²⁵⁹ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

²⁶⁰ Kansainvälinen järjestö 26.8.2019.

valtiolle.²⁶¹ Etiopiassa toimivan kansainvälisen humanitaarisen järjestön mukaan ei voida sanoa, että kaikki maasta paenneiden perheenjäsenet kohtaisivat ongelmia, mutta ei voida myöskään sanoa, ettei kukaan heistä kohtaisi ongelmia. Se, minkälaisia ongelmia perheenjäsenille voi koitua, riippuu järjestön mukaan paenneesta henkilöstä. Järjestön käsityksen mukaan perheenjäsenille voi koitua ongelmia, kun kyseessä on kansalaispalvelus. Esimerkiksi jos henkilö, jonka pitäisi ilmoittautua kansalaispalvelukseen tulevana kuukausina, yllättäen katoaa, perheenjäsenille voi koitua joitain ongelmia. Järjestön mukaan ongelmat eivät välttämättä ole suuria.²⁶²

Vuonna 2019 rajan Etiopiaan ylittäneen eritrealaismiehen kertoman mukaan hänen äitinsä pidätettiin sen jälkeen, kun poika ei ollut palannut lomalta takaisin kansalaispalvelukseen. Miehen kertoman mukaan hänen äitinsä oli pidätettynä kuukauden, mutta kun varmistui, ettei poika ollut enää tavoitettavissa Eritreassa, äiti vapautettiin. Eräs haastateltu eritrealaisnainen, joka oli ylittänyt rajan Etiopiaan sen ollessa auki, kertoi pelänneensä perheensä puolesta sen jälkeen, kun hän oli jättänyt palaamatta armeijaan ja piileskeli Asmarassa sukulaisensa luona. Naisen kertoman mukaan viranomaiset hakivat tämän äidin kuulusteltavaksi. Äiti ei kuitenkaan tiennyt tyttärensä karkaamisesta ja järkyttynyt äiti lähetettiin takaisin kotiin.²⁶³

Maasta lähtevät eritrealaiset tietävät asettavansa perheensä ja sukunsa vaaraan lähtemällä laittomasti.²⁶⁴ Etiopiassa toimivan kansainvälisen humanitaarisen järjestön mukaan useimmissa tapauksissa eritrealaiset eivät ilmoita kenellekään lähdöstään.²⁶⁵ Eräs haastateltu nuori eritrealaisnainen, joka ylitti rajan Etiopiaan toukokuussa 2019, kertoi tehneensä päätöksen lähdöstään itse eikä hän ollut halunnut kertoa lähdöstä perheenjäsenilleen.²⁶⁶

4 Eritrealaiset Etiopiassa

4.1 Eritrealaiset pakolaiset Tigrayn alueella

4.1.1 Maahantulopisteet ja kokoamiskeskukset

Etiopian puolella Eritrean rajan läheisyydessä on 18 maahantulopistettä (*entry points*) ja kolme kokoamiskeskusta (*collection points*), joita ylläpitää Etiopian maahanmuuttoviranomainen (*Administration for Refugee & Returnee Affairs*). Rajan ylittävät eritrealaiset hakeutuvat rajalta maahantulopisteiden kautta tai suoraan kokoamiskeskuksiin, mistä heidät siirretään Endabagunan rekisteröintikeskukseen. Rekisteröinnin jälkeen eritrealaiset pakolaiset siirretään neljälle Tigrayn alueella sijaitsevalle pakolaisleirille.²⁶⁷

Lähellä rajaa sijaitsevat maahantulopisteet ovat rajan ylityksen jälkeen ensimmäisiä tulopisteitä, joiden kautta eritrealaiset kulkevat tultuaan Etiopiaan.²⁶⁸ Ylitettyään rajan eritrealaiset voivat hakeutua paikallisten ihmisten tai Etiopian armeijan luokse, poliisiasemalle tai suoraan Etiopian maahanmuuttoviranomaisen luokse, mistä heidät ohjataan maahantulopisteille. Maahantulopisteillä on Etiopian maahanmuuttoviranomaisen

²⁶¹ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019.

²⁶² Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

²⁶³ Eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

²⁶⁴ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019.

²⁶⁵ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

²⁶⁶ Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa A 15.5.2019.

²⁶⁷ Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019; Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

²⁶⁸ Etiopialainen viranomaistaho 15.5.2019; Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2015.

henkilökuntaa.²⁶⁹ Maahantulopisteet ovat väliaikaisia odotusalueita, missä saapuneet eritrealaiset saavat ensitukea ennen siirtymistä kokoamiskeskuksiin. Erään haastatellun lähteen²⁷⁰ mukaan kaikki 18 maahantulopistettä eivät ole kuitenkaan toiminnassa.²⁷¹

Maahantulopisteet ovat syrjäisempiä kuin kokoamiskeskuksat, jotka on sijoitettu jonkin verran kauemmaksi rajasta.²⁷² Toukokuussa 2019 Tigrayn alueella toimi kolme Etiopian maahanmuuttoviranomaisen ylläpitämää kokoamiskeskusta Ramassa, Fatsissa²⁷³ ja Adi Nebreibissa²⁷⁴. Maahantulopisteiltä eritrealaiset menevät kokoamiskeskuksiin tai jos mahdollista, he menevät suoraan kokoamiskeskuksiin rajan ylittämisen jälkeen.²⁷⁵ Erään haastatellun lähteen²⁷⁶ mukaan maahantulopisteiltä on kuljetus kokoamiskeskukseen tai suoraan Endabagunan rekisteröintikeskukseen.²⁷⁷ Kuitenkin esimerkiksi Raman kokoamiskeskukseen eritrealaiset kävelevät rajalta omin neuvoin.²⁷⁸ Kaikki haastatellut eritrealaiset, jotka olivat ylittäneet rajan Etiopiaan Raman lähellä, olivat kävelleet rajalta Raman kokoamiskeskukseen.²⁷⁹ Jotkut saattavat kävellä yhteensä jopa 100 kilometriä Etiopiaan tullessaan. Rajalla eritrealaiset saavat joskus apua ja tukea Etiopian armeijalta.²⁸⁰

Fatsin kokoamiskeskukseen saapuvat eritrealaiset ylittävät rajan pääasiassa Zalambessan, Sobeyan, Dohanin ja Endalgeidan maahantulopisteiden kohdalla. Osa eritrealaisista tulee keskukseen Zalambessan suunnasta. Osa tulee Adigratin (ET) kaupungin kautta, mistä on lähteen mukaan bussikuljetus Fatsin kokoamiskeskukseen. Eritrealaiset saavat ohjeita, kuinka päästä keskukseen. Fatsissa sijaitseva kokoamiskeskus siirrettiin turvallisuussyistä Zalambessasta kauemmas rajasta Fatsiin keväällä 2019. Lähteen mukaan eritrealaiset sotilaat olivat yrittäneet hakea²⁸¹ eritrealaisia Zalambessasta Etiopian puolelta. Rajalla lähellä Zalambessaa on lähteen mukaan Eritrean tarkastuspiste. Toukokuussa 2019 Zalambessassa ei tehty saapuvien eritrealaisten nimien ensirekisteröintiä.²⁸²

Kokoamiskeskuksissa rekisteröidään saapuneiden eritrealaisten nimet ja perustiedot.²⁸³ Lisäksi saapuville ihmisille tarjotaan keskuksessa vettä, ruokaa ja suojaa.²⁸⁴ Ihmisten on tarkoitus viipyä kokoamiskeskuksissa korkeintaan vuorokausi ennen kuin heidät siirretään Endabagunan rekisteröintikeskukseen. Toukokuussa 2019 ihmiset saattoivat kuitenkin joutua

²⁶⁹ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

²⁷⁰ Tiedonhankintamatkan aikana haastateltiin saman etiopialaisen viranomaistahon eri edustajia kolmena eri päivänä kolmessa eri paikassa.

²⁷¹ Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.

²⁷² Etiopialainen viranomaistaho 15.5.2019; Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.

²⁷³ Etiopialainen viranomaistaho 15.5.2019; Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.

²⁷⁴ Etiopialainen viranomaistaho 15.5.2019.

²⁷⁵ Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.

²⁷⁶ Tiedonhankintamatkan aikana haastateltiin etiopialaisen viranomaistahon eri edustajia kolmena eri päivänä kolmessa eri paikassa.

²⁷⁷ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

²⁷⁸ Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.

²⁷⁹ Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa B 14.5.2019.

²⁸⁰ Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.

²⁸¹ Etiopiassa toimivan kansainvälisen humanitaarisen järjestön tiedossa on sosiaalisessa mediassa liikkuneita huhuja, joiden mukaan Eritreasta olisi tullut Etiopiaan tiedostelujoukkojen ja armeijan ajoneuvoja, jotka olisivat ottaneet kiinni tiettyjä eritrealaisia henkilöitä Tigrayn alueella. Huhujen mukaan joku korkean profiilin henkilö, jolla on yhteyksiä Eritrean hallintoon ja viranomaisiin, olisi ylittänyt rajan, minkä jälkeen Eritrean tiedustelu- ja armeijajoukot olisivat tulleet salaa Etiopiaan hakemaan takaisin tärkeitä henkilöitä. Huhut kertovat, että Tigrayn viranomaiset olisivat ottaneet kiinni joitakin eritrealaisia tiedustelu- ja armeijajoukoista. (Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.)

²⁸² Etiopialainen viranomaistaho 15.5.2019.

²⁸³ Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.

²⁸⁴ Etiopialainen viranomaistaho 15.5.2019.

odottamaan kokoamiskeskuksissa joitakin päiviä ennen siirtoa rekisteröintikeskukseen, koska kokoamiskeskuksia olivat liian täynnä.²⁸⁵ Toukokuussa 2019 Fatsin kokoamiskeskukseen, joka vastaanottaa eniten tulijoita, saapui päivittäin 50–70 rajan ylittänyttä eritrealaista.²⁸⁶ Raman kokoamiskeskuksessa, joka vastaanottaa toiseksi eniten tulijoita,²⁸⁷ vastaava luku oli samassa kuussa 65–70²⁸⁸. Kokoamiskeskuksista lähtee kuljetus Endabagunaan joskus päivittäin riippuen keskuksessa olevien ihmisten lukumäärästä,²⁸⁹ mutta viikonloppuisin ei ole kuljetuksia²⁹⁰. Kuljetukseen on käytössä yksi tai kaksi ajoneuvoa riippuen päivästä. Ihmisten kuljetukseen käytettävän kuorma-auton takalavalla on tilaa noin 50 ihmiselle.²⁹¹

4.1.2 Pakolaisten rekisteröinti

Tigrayn alueen kokoamiskeskuksista eritrealaiset kuljetetaan Endabagunan rekisteröintikeskukseen, jota ylläpitävät Ethiopian maahanmuuttoviranomainen ja YK:n pakolaisjärjestö. Ethiopian maahanmuuttoviranomainen tekee ensimmäisen rekisteröinnin ja myöntää pakolaisaseman. YK:n pakolaisjärjestö tekee toisen rekisteröinnin. Rekisteröinnin yhteydessä turvapaikanhakijoille tehdään 10–15 minuuttia kestävä haastattelu, missä kirjataan rekisteriin tietoja henkilön taustoista. Lisäksi kaikilta vähintään 5-vuotiailta kerätään sormenjälki- ja iiristunnistusta varten biometriset tiedot, jotka lisätään YK:n pakolaisjärjestön kansainväliseen tietokantaan.²⁹² Toukokuussa 2019 saadun tiedon mukaan pakolaisia ei rekisteröidä pääkaupunki Addis Abebassa.²⁹³

Todisteeksi rekisteröinnistä ja pakolaisasemasta pakolaiset saavat Ethiopian maahanmuuttoviranomaisen ja YK:n pakolaisjärjestön yhteisen rekisteröintitodistuksen. Lisäksi he saavat pakolaisleirille ruoka-avun vastaanottamista varten YK:n pakolaisjärjestön annoskortin (*ration card*), joka rei'itetään käytettäessä. Annoskortissa on viivakoodi, joka sisältää yksilöllisiä tunnisteita, kuten henkilökohtaisen numerotunnuksen. Tulevaisuudessa pakolaisille tullaan antamaan myös henkilökohtainen henkilökortti rekisteröintitodistuksen lisäksi.²⁹⁴

Etiopiassa eritrealaisille myönnetään pakolaisasema automaattisesti. Yksilöllistä tutkintaa ei tehdä muuta kuin poikkeustapauksissa. Yksilöllisessä tutkinnassa turvapaikanhakijalle tehdään haastattelu ja lisätutkinta. Yksilöllinen haastattelu voidaan tehdä esimerkiksi, jos käy ilmi, että henkilö on syyllistynyt Eritreassa rikokseen, kuten esimerkiksi tappoon. Endabagunan rekisteröintikeskuksessa on Ethiopian maahanmuuttoviranomaisen henkilökuntaa, joka on erikoistunut määrittämään, onko henkilö eritrealainen vai esimerkiksi etiopialainen. Kansalaisuuden määrittämisessä²⁹⁵ hyödynnetään esimerkiksi kielitestejä tigrinjan kielen eri

²⁸⁵ Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019; Anonyymien asiantuntijoiden haastattelu 13.5.2019.

²⁸⁶ Etiopialainen viranomaistaho 15.5.2019.

²⁸⁷ Etiopialainen viranomaistaho 15.5.2019.

²⁸⁸ Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.

²⁸⁹ Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.

²⁹⁰ Anonyymien asiantuntijoiden haastattelu 13.5.2019.

²⁹¹ Etiopialainen viranomaistaho 14.5.2019.

²⁹² Anonyymien asiantuntijoiden haastattelu 13.5.2019.

²⁹³ Etiopiassa toimiva kansainvälinen järjestö 17.5.2019.

²⁹⁴ Anonyymien asiantuntijoiden haastattelu 13.5.2019.

²⁹⁵ Fatsin kokoamiskeskuksessa henkilöllisyyden tarkastamiseksi eritrealaisilta kysytään ensin kansalaisuuden todistavaa henkilötodistusta (nationality ID), koulusta saatavaa henkilökorttia (School ID) tai oleskelulupakorttia (residence ID). Joillain eritrealaisilla on koulusta saatavia henkilökortteja, syntymätodistuksia tai rokotuskortteja. Jos saapuneilla ei ole mitään asiakirjoja, heiltä kysytään kysymyksiä kotipaikasta Eritreassa. Jos jonkun epäillään olevan etiopialainen, kokoamiskeskuksista voidaan lähettää lausunto Endabagunaan, missä kansalaisuus määritellään. Fatsin kokoamiskeskuksessa kyseisiä lausuntoja ei tehdä enempää kuin 2–3 henkilöstä vuodessa. Etiopialaiset

murteiden tunnistamiseksi. 5–10 tapausta saa vuosittain kielteisen päätöksen. Kielteisen päätöksen saavilla on mahdollisuus valittaa Addis Abebassa hallinto-oikeuteen.²⁹⁶

Toukokuun 2019 puolivälissä Endabagunan rekisteröintikeskuksessa oli 1802 eritrealaista, mikä ylitti keskuksen kapasiteetin yli kolminkertaisesti. Eritrealaiset viipyvät Endabagunassa tavallisesti 3–4 päivää ennen kuin heidät siirretään yhdelle neljästä Tigrayn alueen pakolaisleireistä. Yksin tulleet alaikäiset viettävät Endabagunassa pidemmän ajan yksin tulleiden alaikäisten vastaanottokeskuksessa ennen pakolaisleireille siirtymistä.

Ideaalitilanteessa yksin tulleet alaikäiset ovat Endabagunassa 2 viikkoa, minkä aikana heille opetetaan tietoja ja taitoja, joita he tulevat tarvitsemaan pakolaisleireillä asuessaan. Asuinsuojien riittämätön määrä pakolaisleireillä johtaa kuitenkin siihen, että yksin tulleiden alaikäisten vastaanottokeskuksessa saatetaan viettää kolmekin viikkoa.²⁹⁷ Erään lähteen mukaan suojien puutteen takia jotkut lapset saattavat asua Endabagunassa vielä kolmenkin kuukauden jälkeen.²⁹⁸ Toukokuun 2019 puolivälissä Endabagunassa olevista 1802 eritrealaisesta 340 oli yksin tulleita alaikäisiä, jotka majoittuivat vartioidussa yksin tulleiden alaikäisten vastaanottokeskuksessa.²⁹⁹

Eritrealaiset, jotka ovat etnisyydeltään³⁰⁰ afareja, rekisteröidään Etiopiassa Afarin osavaltiossa ja heidät sijoitetaan kahdelle Afarissa sijaitsevalle pakolaisleirille³⁰¹. Esimerkiksi Fatsin vastaanottokeskukseen saapuu etnistien tigrinjojen ja sahojen lisäksi afareja, jotka siirretään rekisteröitäväksi ja leireille Afariin.³⁰² Eritrealaiset ylittävät rajan Etiopiaan Tigrayn lisäksi myös Afarin osavaltion puolella. Afarit ovat rajat ylittävä yhteisö ja Eritrean afareilla on sama kieli ja kulttuuri kuin Ethiopian ja Djiboutin afareilla. Afarien paimentolaisyhteisöt liikkuvat Afarin alueen sisällä, mutta eivät liiku juurikaan alueen ulkopuolella. Erään anonyymien lähteen mukaan Eritreasta Etiopiaan tulevat afarit eivät jatka matkaa Etiopiasta eteenpäin samassa mittakaavassa kuin muut eritrealaiset, elleivät he lähde perheen yhdistämisen kautta. Lähteen mukaan Afarin alueella ei ole saatavilla samalla tavalla tietoa, yhteyksiä tai salakuljetusverkostoja kuin Tigrayn alueella, eikä afareilla tiedon puutteen takia ole samanlaista kiinnostusta lähteä Etiopiasta.³⁰³

4.2 Eritrealaiset pakolaiset pakolaisleireillä

4.2.1 Tigrayn pakolaisleirit

Tigrayn alueella on neljä pakolaisleiriä, Shimelba, Adi-Harush, Mai-Aini ja Hitsats, joihin rekisteröidyt eritrealaispakolaiset siirretään Endabagunan rekisteröintikeskuksesta.³⁰⁴ Leirit sijaitsevat lähellä raja-alueita ja niitä lähin kaupunki on Shire.³⁰⁵ Pakolaisleirien väestö ja väkiluku ovat jatkuvassa muutoksessa, sillä leireille saapuu uusia ihmisiä ja toisaalta ihmisiä lähtee leireiltä esimerkiksi perheen yhdistämisen kautta. Toukokuussa 2019 Tigrayn

eivät juurikaan tekeydy eritrealaisiksi Etiopiassa, vaan sitä tapahtuu lähteen mukaan pääasiassa Ethiopian ulkopuolella. (Etiopialainen viranomaistaho 15.5.2019.)

²⁹⁶ Anonyymien asiantuntijoiden haastattelu 13.5.2019.

²⁹⁷ Anonyymien asiantuntijoiden haastattelu 13.5.2019.

²⁹⁸ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

²⁹⁹ Anonyymien asiantuntijoiden haastattelu 13.5.2019.

³⁰⁰ Eritreassa on yhdeksän tunnustettua etnistä ryhmää, jotka ovat tigrinja, tigre, afar, saho, bilen, rashaida, hedareb, nara ja kunama. (EASO 2015, s. 13–14.)

³⁰¹ Afarissa sijaitsevat pakolaisleirit ovat nimeltään Aysaita ja Berhale. (Anonyymi lähde A 17.5.2019.)

³⁰² Etiopialainen viranomaistaho 15.5.2019.

³⁰³ Anonyymi lähde A 17.5.2019.

³⁰⁴ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

³⁰⁵ Anonyymi lähde A 17.5.2019.

pakolaisleirien väkiluku oli kasvussa.³⁰⁶ Kokonaisväkiluku leireillä kasvaa joka vuosi, joten leireille jääviä on enemmän kuin sieltä lähtijöitä. Leirien väkiluku on kasvanut etenkin Etiopiaan saapuvien eritrealaisten lasten lisääntyneen määrän takia.³⁰⁷ Toukokuussa 2019 Tigrayn pakolaisleireillä ruoka-apua vastaanotti yhteensä 50 000 pakolaista.³⁰⁸

Vaikka pakolaisleireillä asuvien eritrealaisten määrä on kasvanut, leirien ylläpitoon ei ole käytettävissä aikaisempaa enempää resursseja. Tigrayn pakolaisleireillä esiintyy haasteita ja pulaa perushyödykkeistä. Pakolaisille tarkoitettujen asuinsuojien riittämätön määrä on kriittinen ongelma. Joissakin 4–5 hengelle tarkoitetuissa asuinrakennuksissa asuu 10 henkeä.³⁰⁹ Leireillä tarvitaan lisää asuinsuojia ja ruokahuoltoa.³¹⁰ Kaikilla leireillä vesipula sekä riittämättömät sanitaatio- ja hygieniaolosuhteet ovat kriittisiä ongelmia.³¹¹ Myös energian saatavuus leireillä on haaste.³¹²

Tigrayn pakolaisleireillä lapsilla on mahdollisuus koulunkäyntiin. Monet eritrealaislapset ovat olleet poissa koulusta sen ajan, kun he ovat olleet matkalla Etiopiaan. Heille on tarjolla kertausluokkia, missä heillä on mahdollisuus saada kiinni muut oman ikäryhmänsä oppilaat.³¹³ Leireillä pakolaisille järjestetään eri alojen ammatillista koulutusta³¹⁴ ja pyritään luomaan työllistymismahdollisuuksia leirien sisällä³¹⁵. Leireillä mahdollisuudet ovat kuitenkin rajalliset.³¹⁶

Mai-Ainin pakolaisleirillä neljä vuotta asuneen eritrealaismiehen mukaan elämä leirillä on raskasta ja hänen perheensä elää enimmäkseen avun varassa. Miehen kaikki lapset käyvät koulua ja koulu alkoi heti, kun perhe saapui leirille. Mies ja hänen vaimonsa olivat onnistuneet löytämään töitä leiriltä. Mies oli työskennellyt jossain vaiheessa vartijana yhteisökeittiössä ja vaimo lasten ruokalassa, mutta työt olivat päättyneet.³¹⁷

4.2.2 Yksin tulleet alaikäiset pakolaisleireillä

Tigrayn pakolaisleireillä on tuhansia yksin tulleita lapsia ilman aikuista huoltajaa. Yksin tulevat alaikäiset tarvitsevat huolenpitoa, tukea ja turvallisia hoitojärjestelyitä.³¹⁸ Yksin tulleille lapsille pyritään järjestämään leireillä erilaisia hoito- ja asumisjärjestelyitä kuten sijaisperheitä ja yhteisöllisiä hoitojärjestelyitä.³¹⁹ Eritrealaisia perheitä kannustetaan ottamaan huolehdittavakseen yksinäisiä lapsia tukemalla heitä rahallisesti mahdollisuuksien mukaan, mutta resurssit perheiden käteistukeen ovat rajalliset. Perheympäristössä lapset käyvät todennäköisemmin koulua³²⁰ ja ovat vähemmän alttiita erilaisille riskeille³²¹. Huolenpidon järjestäminen yksin tulleille lapsille on kuitenkin todella vaikeaa. Tigrayn leirien väestö koostuu

³⁰⁶ Anonyymi lähde D 13.5.2019.

³⁰⁷ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

³⁰⁸ Anonyymi lähde D 13.5.2019.

³⁰⁹ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

³¹⁰ Anonyymi lähde D 13.5.2019.

³¹¹ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

³¹² Anonyymi lähde D 13.5.2019.

³¹³ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019; Anonyymi lähde D 13.5.2019.

³¹⁴ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019; Anonyymi lähde D 13.5.2019.

³¹⁵ Anonyymi lähde D 13.5.2019.

³¹⁶ Anonyymi lähde D 13.5.2019.

³¹⁷ Eritrealaisperheen Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

³¹⁸ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

³¹⁹ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019; Anonyymi lähde B 13.5.2019; Anonyymi lähde D 13.5.2019.

³²⁰ Anonyymi lähde D 13.5.2019.

³²¹ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

paljolti nuorista miehistä ja monista, joiden aikomuksena on jatkaa matkaa eteenpäin leiriltä. He eivät ole kohdeväestöä, kun etsitään mahdollisia sijaisperheitä lapsille.³²²

Paljon lapsia sijoitetaan siksi yhteisölliseen hoitoon,³²³ joka ei vastaa perheympäristöä³²⁴. Ahtaissa asuinsuojissa saattaa majoittua joskus 10–11 lasta ja ahtaat elinolosuhteet altistavat lapset erilaisille tilanteille. Yhteisöhoitossa on vaikeuksia tarjota lapsille edes perustarpeita kuten vaatetusta tai saippuaa. Puutteiden takia lapset joutuvat mahdollisesti alttiiksi väärinkäytöksille ja hyväksikäytölle.³²⁵ Lapset voivat kohdata paljon riskejä, kun heillä ei ole aikuista pitämässä heistä huolta. Ilman huoltajaa lapset ovat entistä alttiimpia leireillä toimiville ihmisalakuljettajille ja ihmiskauppiaille. Tigrayn pakolaisleireillä yksin tulleiden lasten keskuudessa esiintyy psyko-sosiaalisia ongelmia, mutta niiden hoitoon ei ole riittävästi resursseja, koska jo perustarpeiden kuten ravinnon ja suojan tarjoaminen lapsille kuluttaa käytettävissä olevat resurssit loppuun.³²⁶

4.3 Poistuminen pakolaisleireiltä

4.3.1 Pass permit ja Out of Camp -status

Tigrayssa eritrealaisten pakolaisten tulee asua pakolaisleirillä vähintään 45 päivää ennen kuin he voivat anoa lupaa poistua leiriltä. 45 päivän jälkeen eritrealaisilla pakolaisilla on oikeus anoa Etiopian maahanmuuttoviranomaiselta *pass permit* -kulkulupaa ja *Out of Camp* -statusta.³²⁷ Niitä pystyy anomaan pakolaisleireillä Etiopian maahanmuuttoviranomaisen toimistossa. Erityistukea tarvitsevien henkilöiden, kuten vammaisten, vanhusten ja sairaiden ei tarvitse odottaa 45 päivää ennen kuin he voivat poistua leiriltä.³²⁸

Pass permit on lyhytaikainen kulkulupa, joka antaa pakolaiselle luvan poistua pakolaisleiriltä väliaikaisesti tietyksi ajaksi, minkä jälkeen tulee palata takaisin pakolaisleirille.³²⁹ Etiopialaisen viranomaistahon mukaan kulkulupa on voimassa kaksi kuukautta.³³⁰ Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan kulkuluvan voimassaoloaika riippuu siitä, kuinka pitkäksi aikaa kulkulupaa haetaan.³³¹ Erään anonyymien lähteen mukaan kulkuluvan voimassaoloaika riippuu siitä, millä perusteella kulkulupaa haetaan.³³² Perusteita kulkuluvan hakemiselle voivat olla tapaaminen suurlähetystössä, viisumiprosessi, perhevierailu tai *Out of Camp Policy*.³³³

Etiopiassa pakolaisleireillä asuvat eritrealaiset pakolaiset voivat anoa *Out of Camp* -statusta, joka antaa pakolaiselle oikeuden asua pakolaisleirin ulkopuolella.³³⁴ Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön toukokuussa 2019 antamien tietojen mukaan *Out of Camp Policy* (OCP) koskee Etiopiassa toistaiseksi ainoastaan eritrealaisia pakolaisia.³³⁵ Pakollisena ehtona OCP-statuksen myöntämiselle on, että pakolaisella on takaaja leirin ulkopuolella, joka

³²² Anonyymi lähde B 13.5.2019.

³²³ Anonyymi lähde B 13.5.2019; Anonyymi lähde D 13.5.2019.

³²⁴ Anonyymi lähde D 13.5.2019.

³²⁵ Anonyymi lähde D 13.5.2019.

³²⁶ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

³²⁷ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019; Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

³²⁸ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

³²⁹ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019; Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

³³⁰ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

³³¹ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

³³² Anonyymi lähde B 13.5.2019.

³³³ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

³³⁴ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019; Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

³³⁵ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

voi kustantaa pakolaisen elinkustannukset leirin ulkopuolella.³³⁶ Lainmukainen vaatimus on, että takaajan tulee olla Etiopian kansalainen tai ulkomaan kansalainen, jolla on oleskelulupa Etiopiassa. Takaajana voi toimia esimerkiksi etiopialainen sukulainen tai eritrealainen, jolla on etiopialainen oleskelulupakortti.³³⁷ OCP-statusta hakiessaan pakolainen vakuuttaa allekirjoituksellaan, että hänellä on takaaja, ja statuksen saadessaan pakolainen luopuu kaikista pakolaisleirien palveluista.³³⁸ Vuonna 2018 noin 11 000 ihmistä käytti mahdollisuuden saada OCP-status.³³⁹

4.3.2 Pakolaisleireiltä pois suuntautuva muuttoliike

Tigrayn pakolaisleireiltä poistuu ihmisiä koko ajan.³⁴⁰ Eritrealaisia lähtee leireiltä luvattomasti,³⁴¹ minkä lisäksi monet eritrealaiset eivät palaa takaisin leireille kulkuluvan umpeutumisen jälkeen.³⁴² Leirit eivät ole suljettuja eikä eritrealaisten leireiltä eteenpäin suuntautuvaa muuttoliikettä pystytä kontrolloimaan. Leireillä pakolaisille pyritään tarjoamaan mahdollisimman paljon tietoa esimerkiksi laillisista keinoista perheen yhdistämiseen ja riskeistä matkalla Eurooppaan, jotta pakolaiset voisivat tehdä tietoon perustuvia päätöksiä.³⁴³

Erään anonyymin lähteen mukaan ei ole olemassa tilastotietoa siitä, kuinka kauan eritrealaiset keskimäärin viipyvät pakolaisleireillä, ennen kuin he siirtyvät leireiltä eteenpäin. Lähteen mukaan vuonna 2018 ne eritrealaiset, jotka aikoivat lähteä leiriltä, lähtivät ensimmäisen leirillä vietetyn vuoden aikana. He siis lähtevät liikkeelle suhteellisen nopeasti.³⁴⁴ Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan joillakin leireillä eritrealaisilla on tapana viipyä keskimäärin vuoden ja joillakin leireillä keskimäärin vain kolmesta kuuteen kuukauteen, ennen kuin he lähtevät leireiltä eteenpäin.³⁴⁵

Etiopiassa toimivalla kansainvälisellä kansalaisjärjestöllä ei ole tietoa siitä, mihin eritrealaiset menevät sen jälkeen, kun he lähtevät leireiltä. Järjestö arvioi, että jotkut asettuvat luultavasti asumaan jonnekin Etiopiaan ja jotkut saattavat lähteä siirtolaisten käyttämille kulkureiteille.³⁴⁶ Erään anonyymin lähteen tietojen mukaan Tigrayn pakolaisleireiltä puuttuu noin 20 000 eritrealaista, joiden tarkka olinpaikka ei ole tiedossa. Lähteen kuulemien tietojen perusteella he ovat Addis Abebassa, koska siellä sijaitsevat suurlähetystöt, joiden kautta perheen yhdistämisprosessi tapahtuu (ks. 4.5.). Lähteen mukaan he ovat mahdollisesti ihmisiä, jotka eivät vaivaudu käymään läpi OCP-prosessia tai heillä ei mahdollisesti ole sukulaisia Etiopiassa eikä siten mahdollisuutta saada OCP-statusta.³⁴⁷

Ihmissalakuljettajilla on pääsy Tigrayn pakolaisleireille ja leireillä on saatavilla salakuljettajien levittämää tietoa. Leireillä levitetään myös väärää tietoa. Esimerkiksi Etiopian ja Eritrean välisen rauhansopimuksen solmimisen jälkeen eritrealaispakolaisten keskuudessa liikkui paljon virheellistä tietoa muun muassa pakolaisleirien sulkemisesta ja eritrealaisten palauttamisesta Eritrean. Virheellisen tiedon tarkoituksena oli saada eritrealaispakolaiset uskomaan, että on

³³⁶ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019; Anonyymi lähde B 13.5.2019.

³³⁷ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

³³⁸ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

³³⁹ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

³⁴⁰ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

³⁴¹ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

³⁴² Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

³⁴³ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

³⁴⁴ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

³⁴⁵ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

³⁴⁶ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

³⁴⁷ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

lähdeettävä salakuljettajan matkaan mahdollisimman pian, koska myöhemmin siihen ei välttämättä ole enää mahdollisuutta. Salakuljettajien jakaman tiedon saatavuutta ei ole mahdollista kontrolloida pakolaisleireillä.³⁴⁸

Etiopiassa toimivan kansainvälisen humanitaarisen järjestön tietojen mukaan jopa 90 prosenttia rajan Etiopiaan ylittävistä eritrealaisista aikoo jatkaa matkaa Etiopiasta eteenpäin.³⁴⁹ Toukokuussa 2019 keskeisin eritrealaispakolaisten käyttämä reitti oli pohjoinen reitti Sudanin ja Libyan kautta Eurooppaan.³⁵⁰ Eritrealaispakolaisten keskuudessa on kuitenkin kasvava tietoisuus vaaroista Libyassa.³⁵¹ Libyan ja Sudanin tilanteiden takia eritrealaiset käyttävät myös muita reittejä,³⁵² kuten eteläistä reittiä Kenian ja Ugandan kautta Etelä-Afrikkaan sekä reittiä Punaisenmeren yli Jemeniin ja Saudi-Arabiaan³⁵³. Erään anonyymin lähteen mukaan jotkut eritrealaiset käyttävät myös Turkin kautta kulkevia uusia reittejä jopa Etelä- ja Pohjois-Amerikkaan.³⁵⁴ Eritrealaiset rahoittavat matkansa myymällä omaisuutensa Eritreassa sekä sukulaisten rahalähetyksillä.³⁵⁵

Myös eritrealaisia lapsia lähtee pakolaisleireiltä eikä Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön tiedossa ole, mihin he menevät tai mitä heille tapahtuu.³⁵⁶ Erään anonyymin lähteen mukaan Etiopiaan yksin tuleville eritrealaisille alaikäisille ei ole täysin selvää, mitä he aikovat tehdä, ja sellaisissa olosuhteissa nuoret ovat alttiita salakuljettajille. Saman lähteen mukaan vielä keväällä 2018 eritrealaislapset Tigrayn pakolaisleireillä olivat valmiita ottamaan riskin ja matkustamaan Libyan reittiä pitkin. Kuitenkin tammikuussa ja helmikuussa 2019 pakolaisten kuultiin toistuvasti olevan siinä käsityksessä, että Libyan reitti on kiinni. Libyan reitin muututtua haastavammaksi lähteen tietoon on tullut, että eritrealaisia lapsia on päätynyt Etiopiasta aikaisempaa enemmän Nairobiin Keniaan ja Kampalaan Ugandaan. Lähteen mukaan se merkitsee jonkin asteista liikettä etelään, vaikka liike onkin melko vähäistä.³⁵⁷

Erään anonyymin lähteen mukaan eritrealaispakolaiset valitsisivat johdonmukaisesti laillisen muuttoliikkeen laittoman muuttoliikkeen sijaan, jos heillä olisi siihen mahdollisuus. Laillinen muutto on heille halvempi ja pitkällä aikavälillä parempi vaihtoehto. Pakolaisleiriltä lähteminen ei ole helppoa, koska se on riskialtista ja vaatii rahaa, ja matkustamisen järjestäminen edellyttää uusia kontakteja esimerkiksi salakuljetusverkostoihin.³⁵⁸

4.4 Eritrealaiset pakolaisleirien ulkopuolella

4.4.1 Laillinen ja laitton oleskelu pakolaisleirien ulkopuolella

Etiopialaisen viranomaistahon mukaan eritrealaisia pakolaisia oleskelee Etiopiassa pakolaisleirien ulkopuolella sekä laillisesti että laittomasti. Eritrealaisilla pakolaisilla, joille on myönnetty *Out of Camp* -status, on laillisesti lupa asua pakolaisleirien ulkopuolella. Pakolaisleirien ulkopuolella laillisesti oleskelevat myös sellaiset eritrealaiset pakolaiset, joilla on

³⁴⁸ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

³⁴⁹ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

³⁵⁰ Anonyymi lähde A 17.5.2019.

³⁵¹ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

³⁵² Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019; Anonyymi lähde A 17.5.2019.

³⁵³ Anonyymi lähde A 17.5.2019.

³⁵⁴ Anonyymi lähde A 17.5.2019.

³⁵⁵ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

³⁵⁶ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

³⁵⁷ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

³⁵⁸ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

voimassa oleva lyhytaikainen *pass permit* -kulkulupa, joka antaa luvan poistua pakolaisleiriltä väliaikaisesti. Eritrealaiset pakolaiset, jotka lähtevät pakolaisleiriltä ilman lupaa, oleskelevat laittomasti pakolaisleirien ulkopuolella. Samoin eritrealaiset pakolaiset, jotka eivät palaa takaisin pakolaisleirille väliaikaisen kulkuluvan umpeutumisen jälkeen, elävät laittomasti pakolaisleirien ulkopuolella. Etiopian viranomaisten tiedossa on ne eritrealaiset henkilöt, joille on myönnetty *Out of Camp* -status. Sen sijaan tiedossa ei ole, kuinka moni väliaikaisen kulkuluvan saaneista eritrealaisista ei ole palannut takaisin pakolaisleirille.³⁵⁹

Kaikki rajan Etiopiaan ylittävät eritrealaiset eivät rekisteröidy Etiopiassa pakolaisiksi³⁶⁰ tai mene pakolaisleireille³⁶¹. Haastatelluilla lähteillä ei ole tietoa sellaisten eritrealaisten lukumäärästä, jotka ylittävät rajan, mutta eivät rekisteröidy pakolaisiksi Etiopiassa.³⁶² Erään anonyymien lähteen mukaan Etiopiassa rajatarkastuspisteillä ei ole systematisoitua rekisteröintiä, joka voitaisiin koota yhteen. Lähteen mukaan sotilaat kirjaavat ylös perustietoja siitä, kuka on ylittänyt rajan ja milloin, mutta tietoja ei syötetä mihinkään järjestelmään, joka tuottaisi tilastoja.³⁶³ Etiopiassa toimivan kansainvälisen humanitaarisen järjestön oletuksen mukaan enemmistö eritrealaisista haluaa kuitenkin pyrkiä Etiopiasta eteenpäin, jolloin on heidän etujensa mukaista rekisteröityä pakolaiseksi. Saman järjestön mukaan eritrealaisilla, joilla on liiketaloudellisia intressejä Etiopiassa, ei ole intressejä rekisteröityä pakolaisiksi.³⁶⁴

Ei ole tietoa siitä, kuinka paljon eritrealaisia elää Etiopiassa tai Tigrayn alueella ilman pakolaistatusta. Anonyymien lähteen mukaan toukokuussa 2019 Etiopiassa ei ollut vaatimusta, jonka mukaan eritrealaisten pitäisi rekisteröityä tai hankkia oleskelulupa, jotta he voisivat asua Etiopiassa.³⁶⁵ Etiopialaisen viranomaislähteen mukaan Tigrayn kaupungeissa ja Addis Abebassa asuu eritrealaisia pakolaisia, jotka ovat lähteneet laittomasti pakolaisleireiltä, sekä paljon eritrealaisia, jotka tulivat Etiopiaan rajan avautumisen jälkeen, mutta Etiopia ei vaadi heitä menemään takaisin Eritrean.³⁶⁶ Erään anonyymien lähteen mukaan rajan avaamisen jälkeen pakolaisleirien ulkopuolella asuvien eritrealaisten määrä Etiopiassa on noussut merkittävästi.³⁶⁷

4.4.2 Toimeentulo- ja koulutusmahdollisuudet

Haastatellun etiopialaisen viranomaistahon mukaan Etiopiassa on hyväksytty uusi pakolaislaki pakolaisten mahdollisuudesta työskennellä Etiopiassa.³⁶⁸ YK:n pakolaisjärjestön virallisen tiedotteen mukaan Ethiopian parlamentti hyväksyi muutokset Ethiopian pakolaislakiin 17.1.2019. Uusi laki (Proclamation No. 1110/2019: Refugees Proclamation³⁶⁹) korvaa edeltävän vuoden 2004 pakolaislain (2004 Refugee Proclamation). YK:n pakolaisjärjestön tiedotteen mukaan uusi pakolaislaki sallii pakolaisille työluvan hankkimisen, pääsyn ensiasteen koulutukseen,

³⁵⁹ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

³⁶⁰ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

³⁶¹ Anonyymi lähde A 17.5.2019.

³⁶² Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019; Anonyymi lähde C 16.5.2019; Anonyymien asiantuntijoiden haastattelu 13.5.2019.

³⁶³ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

³⁶⁴ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

³⁶⁵ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

³⁶⁶ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

³⁶⁷ Anonyymi lähde C 16.5.2019.

³⁶⁸ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

³⁶⁹ [Federal Negarit Gazette of the Federal Democratic Republic of Ethiopia 27.2.2019.](#)

ajokortin, elämäntapahtumien laillisen rekisteröimisen (ks. 4.4.3.) ja pääsyn pankkipalveluihin.³⁷⁰

Etiopialaisen viranomaistahon mukaan uusi pakolaislaki antaa pakolaisille oikeuden työskennellä Etiopiassa, lukuun ottamatta turvallisuusalan ja poliittisen alan ammatteja. Toukokuussa 2019 lain käyttöönotto oli vielä valmisteluvaiheessa. Viranomaistahon mukaan toukokuussa 2019 jotkut lain tuomista oikeuksista olivat jo alkaneet, kuten pakolaisten oikeus ajokorttiin, pankkitiliin ja puhelinyhteyksiin.³⁷¹

Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön näkemyksen mukaan pakolaislakiin tehty muutos laajentaa hieman pakolaisten oikeutta työskennellä Etiopiassa. Järjestön mukaan toukokuussa 2019 laki ei ollut vielä voimassa eikä sitä ollut pantu täytäntöön. Järjestölle onkin epäselvää, miten lakia tullaan tulkitsemaan tai soveltamaan käytännössä. Järjestön näkemyksen mukaan uusi laki merkitsee sitä, että pakolaisia tullaan kohtelemaan Etiopiassa mahdollisimman suotuisalla tavalla ulkomaan kansalaisina. Järjestön mukaan ulkomaan kansalaisten oikeus työntekoon Etiopiassa on yleisesti hyvin rajoitettua. On esimerkiksi todistettava, ettei kyseistä ammattitaitoa ole saatavissa Etiopiassa, ja monet alat on suljettu kokonaan pois ulkomaalaisilta työntekijöiltä.³⁷²

Etiopialaisen viranomaistahon mukaan niillä eritrealaisilla, jotka elävät Etiopiassa laillisesti pakolaisleirien ulkopuolella, on virallisesti lupa työskennellä.³⁷³ Etiopiassa toimivan ihmisoikeusjärjestön mukaan Etiopiassa pakolaisilla on oikeus työntekoon, koulutukseen ja terveydenhoitoon, mutta oikeuksien toteutuminen käytännössä on ongelmallista, koska Etiopiassa on niin paljon pakolaisia.³⁷⁴ Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan *Out of Camp* -status ei vielä itsessään anna pakolaiselle oikeutta työskennellä. Järjestö pitää ongelmallisena sitä, että OCP-pakolainen luopuu kaikista pakolaisleireillä tarjottavista palveluista, mutta hänellä ei ole lupaa työskennellä. Järjestö on huolissaan OCP-statusella pakolaisleireiltä lähtevien eritrealaisten mahdollisuuksista työskennellä, kun he elävät leirien ulkopuolella.³⁷⁵

Etiopialaisen viranomaistahon mukaan niillä eritrealaisilla, jotka elävät Etiopiassa laillisesti pakolaisleirien ulkopuolella, on virallisesti lupa käydä koulua.³⁷⁶ Erään anonyymin lähteen mukaan rekisteröidyt eritrealaislapset voivat jatkaa koulua Tigrayssa ja monet eritrealaiset voivat jatkaa koulutustaan Ethiopian ja Tigrayn yliopistoissa kuten esimerkiksi Adigratin ja Aksumin yliopistoissa.³⁷⁷ Toisen anonyymin lähteen mukaan Tigrayn alueella on myös lapsia Eritreasta, jotka eivät oleskele Etiopiassa virallisesti, mutta he asuvat sukulaistensa luona ja käyvät koulua.³⁷⁸ Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan eritrealaiset lapset voivat saada koulutusta Etiopiassa julkisissa kouluissa, jos niissä on tilaa. Etenkin alakouluun pääsee ilmaiseksi. Korkeammasta koulutuksesta collegeissa ja yliopistoissa täytyy maksaa tai hankkia rahoitus.³⁷⁹ Erään anonyymin lähteen mukaan pakolaiset voivat käydä

³⁷⁰ UNHCR 18.1.2019.

³⁷¹ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

³⁷² Anonyymi lähde D 13.5.2019.

³⁷³ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

³⁷⁴ Etiopiassa toimiva ihmisoikeusjärjestö 16.5.2019.

³⁷⁵ Anonyymi lähde D 13.5.2019.

³⁷⁶ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

³⁷⁷ Anonyymi lähde C 16.5.2019.

³⁷⁸ Anonyymi lähde D 13.5.2019.

³⁷⁹ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

etiopialaista yliopistoa ja suorittaa korkeakoulututkintoja. Kolmannen asteen koulutukseen voi päästä apurahalla.³⁸⁰

Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan Etiopiassa pakolaisleirien ulkopuolella asuvat eritrealaiset ovat paljolti riippuvaisia perheiden rahälähetystistä ja yhteisön tuesta. He työskentelevät epävirallisella sektorilla ja tekevät tyypillisesti töitä, joita on mahdollista tehdä ihmisten kodeissa.³⁸¹ Etiopialaisen viranomaislähteen mukaan Addis Abebassa ja Tigrayn kaupungeissa asuvat eritrealaiset elävät mahdollisesti sukulaisten kanssa tai tulevat toimeen omillaan tai tekemällä kauppaa.³⁸²

Etiopiassa toimivan kansainvälisen humanitaarisen järjestön mukaan eritrealaisia jää asumaan Etiopiaan pääasiassa kahdesta syystä, jotka ovat perhesiteet ja liiketoiminta.³⁸³ Monet eritrealaiset pakolaiset ovat menneet naimisiin etiopialaisen kanssa, ja eritrealaisten ja etiopialaisten väliset avioliitot ovat tavallisia.³⁸⁴ Eritrealaiset perustavat yrityksiä ja harjoittavat pienyritystoimintaa ja maataloutta Etiopiassa. Etiopiassa toimivan kansainvälisen humanitaarisen järjestön mukaan Etiopiaan asettuneilla eritrealaisilla on yhteyksiä, perhesiteitä sekä tukea, ja he tienaaivat elantonsa kuten muutkin etiopialaiset. Etiopiassa työttömyysprosentti on kuitenkin korkea eikä eritrealaisten asema työmarkkinoilla ole paras mahdollinen.³⁸⁵

4.4.3 Elämäntapahtumien rekisteröiminen

Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan Etiopiassa laki mahdollistaa pakolaisille todistusten saamisen keskeisistä elämäntapahtumista. Syntymä-, avioliitto- ja kuolintodistuksia myöntää *Vital Events Registration Agency* (VERA). VERA ei toimi pakolaisleireillä, mutta se toimii ainakin Tigrayn alueen kaupungeissa. Järjestön mukaan pakolaisilla on teoriassa mahdollisuus saada todistuksia VERA:n kautta samalla tavalla kuin etiopialaisilla. Pakolaisilla on kuitenkin käytännössä haasteita saada todistuksia. Monimutkaisemmissa tapauksissa kuten avioeron yhteydessä saattaa joskus tarvita oikeuden määräyksen, mutta pakolaisten pääsyssä oikeuteen on monia esteitä. Syntymätodistuksen kohdalla on tiettyjä edellytyksiä, joiden tulee täyttyä, jotta voi saada todistuksen. Synnytyksen tulee tapahtua terveysasemalla, jotta voi saada syntymän rekisteröintiin tarvittavan ilmoituksen lapsen syntymästä (*birth notification*). Kotona synnyttäneiden on paljon vaikeampi saada syntymäilmoitus (*birth notification*), jota ilman ei ole pääsyä syntymän rekisteröintiin. Pakolaisleireillä on terveydenhoitopisteitä, mutta niiden pakolaisten, jotka eivät ehdi sinne synnyttämään, on haasteellista saada syntymäilmoitus.³⁸⁶

4.4.4 Eritrealaiset Tigrayn alueella

Tigrayssa ihmiset sekä Etiopian että Eritrean puolella rajaa kuuluvat samaan kansaan³⁸⁷ ja he puhuvat samaa kieltä³⁸⁸. Siten eritrealaiset voivat helposti sopeutua Tigrayn alueelle. Erään anonyymien lähteen kuuleman huhun mukaan eritrealaisten määrä Tigrayn kaupungeissa

³⁸⁰ Anonyymi lähde A 17.5.2019.

³⁸¹ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

³⁸² Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

³⁸³ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

³⁸⁴ Etiopiassa toimiva kansainvälinen järjestö 17.5.2019; Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

³⁸⁵ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

³⁸⁶ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

³⁸⁷ Anonyymi lähde C 16.5.2019; Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

³⁸⁸ Anonyymi lähde C 16.5.2019.

saattaa olla yhtä suuri kuin eritrealaisten määrä Tigrayn pakolaisleireillä. Saman lähteen mukaan monet eritrealaiset asettuvat asumaan urbaaneille alueille Tigrayssa. Lähde arvelee, että jotkut heistä saattavat haluta hakea yliopistoon tai asettua aloilleen ja perustaa yrityksen.³⁸⁹

Erään anonyymien lähteen mukaan pakolaisyhteisön ja paikallisyhteisön välillä ei ole vastakkainasettelua Tigrayssa. Koska eritrealaiset pakolaiset asuvat enimmäkseen pakolaisleireillä, pakolaisten ja paikallisyhteisöjen välillä ei ole kilpailua resursseista Tigrayssa. Paikallisen väestön suhtautuminen eritrealaisia pakolaisia kohtaan Tigrayssa on yleisesti ottaen positiivista.³⁹⁰ Kuitenkin etiopialaisen viranomaislähteen mukaan Tigrayn pakolaisleireillä vallitsevan niukkuuden takia pakolaiset hakkaavat puita, mikä johtaa konflikteihin paikallisyhteisöjen kanssa.³⁹¹

Etiopiassa toimivan kansainvälisen humanitaarisen järjestön tiedossa ei ole ongelmia pakolaisten ja paikallisyhteisöjen välillä Tigrayssa. Järjestön arvion mukaan Tigraysta kotoisin olevat ihmiset, jotka asuvat eri puolilla Etiopiaa, ovat kuitenkin palaamassa takaisin Tigrayn alueelle Etiopiassa leviävän etnisen väkivallan seurauksena, joten Tigrayn väkiluku on kasvussa. Se voi järjestön mukaan aiheuttaa kilpailua pakolaisten ja paikallisväestön välille tulevaisuudessa.³⁹² Erään kansainvälisen järjestön tietojen mukaan Tigrayn alueella esiintyy jonkinlaista levottomuutta, koska Tigrayn alueen väestö ei ole hyväksynyt Etiopian ja Eritrean välistä rauhansopimusta.³⁹³

4.4.5 Eritrealaiset Addis Abebassa

Etiopiassa suhtautuminen eritrealaisia pakolaisia kohtaan on enimmäkseen positiivista. Moni Etiopiaan saapuva eritrealainen päätty Addis Abebaan. Erään anonyymien lähteen kuuleman huhun mukaan Addis Abebassa saattaa asua 50 000 – 100 000 eritrealaista. Joillakin eritrealaisilla on vaikeuksia sopeutua Addis Abebaan, koska he eivät puhu amharan³⁹⁴ kieltä. Myös Addis Abebassa eritrealaiset hakeutuvat asumaan tigrinjaa puhuvan väestön keskuuteen.³⁹⁵ Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan Addis Abebassa eritrealaiset ovat keskittyneet Bolen, Yekan ja Nifas Silkin kaupunginosiin. Eritrealaiset asuvat kolmessa merkittävässä keskittymässä, joiden sijainnit ovat Mebrat Hail, Jomo ja 22-Megenagna.³⁹⁶ Erään anonyymien lähteen mukaan paljon eritrealaisia asuu CMC:n ja Hayahuletin alueilla Addis Abebassa.³⁹⁷ CMC-niminen alue sijaitsee Bolen kaupunginosassa.³⁹⁸

Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan Etiopian kaupungeissa on kahdenlaisia eritrealaispakolaisia. Urbanit avustetut pakolaiset, jotka lähtevät pakolaisleireiltä suojelluista, terveydellisistä tai muista syistä, saavat avustusta pakolaisia tukevilta toimijoilta. *Out of Camp* -statuksella rekisteröidyt eritrealaiset pakolaiset eivät saa avustusta.³⁹⁹

³⁸⁹ Anonyymi lähde C 16.5.2019.

³⁹⁰ Anonyymi lähde C 16.5.2019.

³⁹¹ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

³⁹² Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

³⁹³ Kansainvälinen järjestö 29.4.2019.

³⁹⁴ Etiopian virallinen kieli.

³⁹⁵ Anonyymi lähde C 16.5.2019.

³⁹⁶ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

³⁹⁷ Anonyymi lähde C 16.5.2019.

³⁹⁸ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

³⁹⁹ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan Addis Abebaan saapuvat eritrealaiset ovat enimmäkseen riippuvaisia perheidensä, ystäviensä ja ulkomailla asuvien tuttaviansa rahalähetyksistä. Järjestön mukaan useimmat eritrealaiset pakolaiset, jotka lähtevät pakolaisleireiltä asumaan kaupunkeihin ja etenkin Addis Abebaan, eivät ole tietoisia kaupunkielämästä tai *Out of Camp Policy*n säännöistä. He olettavat, että kaupungissa on riittävästi työ- ja liiketoimintamahdollisuuksia, mutta heidän odotuksensa eivät vastaa todellisuutta. Eritrealaispakolaiset, jotka eivät ole oikeutettuja viralliseen avustukseen, saavat tavallisesti pieniyrittäjästukea, jota tarjoavat muutamat järjestöt. Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan eritrealaiset yrittävät ryhtyä liiketoimintaan, jota on mahdollista harjoittaa kotona, koska liiketoiminnassa toimiminen edellyttää liiketoimintalupaa, johon he eivät ole oikeutettuja. Jotkut yrittävät ryhtyä epäviralliseen liiketoimintaan humanitaarisilta järjestöiltä saamansa tuen turvin.⁴⁰⁰

4.5 Perheenyhdistäminen

Monet alaikäiset ja aikuiset eritrealaiset lähtevät Etiopiaan perheenyhdistämisen tai ulkomailla asuvien sukulaisten takia.⁴⁰¹ Erään anonyymin lähteen toukokuussa 2019 antamien tietojen mukaan 60 prosentilla niistä eritrealaisista, jotka olivat saapuneet Etiopiaan edeltäneiden kuuden kuukauden aikana, oli yksi tai useampi sukulainen Etiopiassa tai jossain muussa maassa.⁴⁰² Useat haastatellut eritrealaiset, jotka olivat ylittäneet rajan Etiopiaan kevään 2019 aikana, kertoivat heillä olevan sukulaisia Etiopiassa tai Euroopassa.⁴⁰³ Jotkut olivat seuranneet sukulaisiaan, jotka olivat tulleet Etiopiaan jo aikaisemmin, ja joidenkin suunnitelmissa oli yrittää päästä ulkomailla asuvien sukulaisten luokse.⁴⁰⁴

Tigrayn pakolaisleireillä ei ole saatavilla konsulipalveluita, mikä anonyymin lähteen mukaan pakottaa perheenyhdistämistä hakevat eritrealaiset pakolaiset viettämään lähes kuukauden Addis Abebassa, missä suurlähetystöt sijaitsevat. Saman lähteen mukaan perheenyhdistämistä hakeville eritrealaisille suurimpia haasteita ovat pääsy suurlähetystöihin ja eläminen Addis Abebassa. Addis Abebaan meneminen on todella kallista. Pelkkä huoneen vuokraaminen maksaa kuukaudessa 2000–3000 Etiopian *birriä*⁴⁰⁵. Lähteen mukaan vain yksin Etiopiaan tulevilla eritrealaisilla on varaa mennä Addis Abebaan. Sen sijaan eritrealaiset, joilla on erityistarpeita, yksin tulleet ja vanhemmistaan eroon joutuneet lapset, naisjohtoiset suurperheet tai puolisonsa luokse pyrkivät yksinäiset naiset eivät välttämättä pysty samaan. Lähteen saamien tietojen mukaan suuri määrä eritrealaisia pakolaisia ei ilmesty paikalle suurlähetystöissä järjestettäviin perheenyhdistämishaastatteluihin.⁴⁰⁶

Pakolaiset tarvitsevat pakolaisleiriltä kulkuluvan (ks. 4.3.1.) matkustaakseen Addis Abebaan perheenyhdistämisprosessia varten.⁴⁰⁷ Pakolaisleireiltä eritrealaisia lähtee omin neuvoin Addis Abebaan, missä he pyrkivät suurlähetystöihin löytääkseen keinon päästä perheenjäsenensä

⁴⁰⁰ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

⁴⁰¹ Etiopialainen viranomaistaho 13.5.2019.

⁴⁰² Anonyymi lähde B 13.5.2019.

⁴⁰³ Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa A 15.5.2019; Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa B 14.5.2019; Yksin tulneiden alaikäisten eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

⁴⁰⁴ Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa A 15.5.2019; Yksin tulneiden alaikäisten eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019; Eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019; Eritrealaisperheen haastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

⁴⁰⁵ Noin 61–91 euroa. (XE Currency Converter 6.11.2019.)

⁴⁰⁶ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

⁴⁰⁷ Etiopiassa toimiva kansainvälinen järjestö 17.5.2019.

luokse.⁴⁰⁸ Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan eritrealaiset pakolaiset matkustavat Tigraysta Addis Abebaan yleensä bussilla.⁴⁰⁹ Pakolaisleirejä lähimpänä sijaitseva kaupunki on Shire, mistä suurin osa julkisen liikenteen yhteyksistä toimii. Erään anonyymien lähteen mukaan Etiopiaan tultuaan eritrealaiset voivat käyttää julkista liikennettä ja liikkua suhteellisen vapaasti maan sisällä.⁴¹⁰

Myös yksin tulleet ja vanhemmistaan eroon joutuneet lapset matkustavat yleensä Addis Abebaan perheenyhdistämisprosessin aikana. Mennäkseen Addis Abebaan tietyksi ajaksi alaikäiset tarvitsevat kulkuluvan ja holhoojan. Matkustamisen ja holhoojan järjestävät yleensä lapsen sukulaiset ulkomailla. Eritrealaisten diaspora maailmalla samoin kuin eritrealaisten yhteisö Etiopiassa on iso, ja yleensä yhteisön kautta löytyy joku sukulainen, ystävä tai naapuri lapsen tueksi. Tapauksissa, joissa yksin tulleella lapsella ei ole ketään, joka voisi tukea häntä pääsemisessä Addis Abebaan, lapsen on mahdollista saada tukea pakolaisleireillä toimivalta taholta. Usein eritrealaislapset eivät palaa enää takaisin leireille Addis Abebasta.⁴¹¹

Haastatelluista yksin tulleistä eritrealaislapsista, jotka olivat ylittäneet rajan Etiopiaan kevään 2019 aikana, enemmistöllä oli sukulaisia ulkomailla ja monet halusivat lähteä Addis Abebaan ja jatkaa sieltä eteenpäin.⁴¹² Erään anonyymien lähteen mukaan alaikäiset, jotka menevät Addis Abebaan ilman siellä pärjäämiseen tarvittavaa tietoa, ovat alttiita riskeille kaupungissa.⁴¹³ Etiopiassa toimivan kansainvälisen kansalaisjärjestön mukaan eritrealaisia lapsia lähtee pakolaisleireiltä, eikä järjestön tiedossa ole, minne he menevät tai mitä heille tapahtuu.⁴¹⁴

Perheenyhdistäminen on yksityinen prosessi pakolaisen ja valtion välillä, johon muut tahot eivät pääsääntöisesti puutu. Eritrealaiset, jotka ovat Etiopiassa rekisteröityneitä pakolaisia ja joilla on asianmukaiset asiakirjat, pystyvät yleensä viemään perheenyhdistämisprosessin loppuun ilman muiden tahojen tukea tai puuttumista.⁴¹⁵ Perheenyhdistämis tapauksissa, joihin liittyy alaikäisiä tai sairastapauksia, on kuitenkin mahdollista saada tukea pakolaisia tukevilta toimijoilta.⁴¹⁶

4.6 Yhteydenpito Eritreaan

4.6.1 Yhteydenpidon mahdollisuudet Etiopian ja Eritrean välillä

Ennen Eritrean ja Etiopian välistä rauhansopimusta puhelinyhteys Eritrean ja Etiopian välillä oli kiinni.⁴¹⁷ Rauhansopimuksen jälkeen maiden välinen puhelinyhteys avattiin ja toukokuussa 2019 se oli edelleen auki.⁴¹⁸ Etiopian ja Eritrean välillä on mahdollista pitää yhteyttä puhelimitse,⁴¹⁹ mutta se on kallista.⁴²⁰

⁴⁰⁸ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

⁴⁰⁹ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

⁴¹⁰ Anonyymi lähde A 17.5.2019.

⁴¹¹ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

⁴¹² Yksin tulneiden alaikäisten eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

⁴¹³ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

⁴¹⁴ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

⁴¹⁵ Anonyymi lähde B 13.5.2019.

⁴¹⁶ Etiopiassa toimiva kansainvälinen järjestö 17.5.2019; Anonyymi lähde B 13.5.2019.

⁴¹⁷ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019.

⁴¹⁸ Etiopiassa toimiva kansainvälinen järjestö 17.5.2019; Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019; Kansainvälinen järjestö 7.5.2019.

⁴¹⁹ Anonyymi lähde A 17.5.2019; Anonyymi lähde C 16.5.2019; Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019; Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

Etiopiassa toimivien järjestöjen mukaan Tigrayn pakolaisleireillä joillakin, joskaan ei kaikilla, eritrealaisilla on matkapuhelin sekä pääsy internetiin ja sosiaaliseen mediaan.⁴²¹ Ne pakolaiset, joilla on pääsy kyseisiin tiedonvälityskanaviin, jakavat leireillä tietoa muille.⁴²² Erään Etiopiassa toimivan kansainvälisen järjestön arvion mukaan noin 80 prosentilla eritrealaisista on puhelin pakolaisleirillä. Heillä on myös pääsy internetiin ja sosiaaliseen mediaan.⁴²³ Useimmilla urbaaneilla pakolaisilla Addis Abebassa on mahdollisuus käyttää matkapuhelinta ja sosiaalista mediaa.⁴²⁴

Tigrayn pakolaisleireillä ja Endabagunan rekisteröintikeskuksessa on käytössä ilmainen puhelinpalvelu, jonka kautta eritrealaispakolaiset voivat soittaa perheenjäsenilleen. Palvelu on avoin kaikille pakolaisille, mutta puhelinkeskustelut ovat valvottuja, koska palvelu on tarkoitettu ainoastaan yhteydenpitoon perheenjäsenten kanssa. Leireillä monetkaan eritrealaiset eivät kuitenkaan tarvitse puhelinpalvelua, koska heillä on muita keinoja soittaa.⁴²⁵

Haastatelluista Etiopiaan tulleista eritrealaisista jotkut kertoivat pitävänsä yhteyttä Eritreassa oleviin sukulaisiinsa puhelimitse.⁴²⁶ Erään Mai-Ainin pakolaisleirillä asuvan eritrealaisperheen mukaan leirillä on puhelin, jota he käyttävät joskus pitääkseen yhteyttä joihinkin Eritreassa asuviin sisaruksiin.⁴²⁷ Myös eräs samalla pakolaisleirillä asuva eritrealaisnainen kertoi pitävänsä puhelimella yhteyttä vanhempiinsa.⁴²⁸ Haastatelluista yksin tulleista alaikäisistä eritrealaisista jotkut käyttivät omia puhelimiaan ja jotkut Endabagunan puhelinpalvelua yhteydenpitoon perheensä kanssa. Erään alaikäisen mukaan internet-yhteys Endabagunassa on huono, joten he käyttävät vain vähän sosiaalista mediaa.⁴²⁹ Eräs rajan Etiopiaan toukokuussa 2019 ylittänyt eritrealainen ei ollut heti rajan ylittämisen jälkeen saanut yhteyttä perheeseensä Eritreassa, koska puhelinyhteys oli huono.⁴³⁰

4.6.2 Puhelinverkko ja internet-yhteys Eritreassa

Kansainvälisen järjestön mukaan Eritreassa puhelinverkko on heikko ja maan sisällä on katvealueita. Puhelinlinja ei ole aina hyvä ja toisinaan puhelut eivät mene läpi. Järjestön mukaan eritrealaiden täytyy hakea SIM-korttia tietyn hakumenettelyn kautta ja niitä on vaikea saada. Lisäksi SIM-kortit ovat Eritreassa suhteellisen kalliita. Järjestön mukaan kaduilla on puhelinkioskeja, mistä saa puhelinkortteja. Eritrealaisella puhelinliittymällä on mahdollista soittaa Eritreasta ulkomaille, mutta kansainväliset puhelut ovat kalliita. Järjestön tietojen mukaan Eritreassa on havaittu kansainvälisten puheluiden nauhoittamista.⁴³¹

⁴²⁰ Anonyymi lähde C 16.5.2019.

⁴²¹ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019; Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

⁴²² Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

⁴²³ Etiopiassa toimiva kansainvälinen järjestö 17.5.2019.

⁴²⁴ Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

⁴²⁵ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

⁴²⁶ Eritrealaiden turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa A 15.5.2019; Yksin tulleiden alaikäisten eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019; Eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019; Eritrealaisperheen haastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

⁴²⁷ Eritrealaisperheen haastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

⁴²⁸ Eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

⁴²⁹ Yksin tulleiden alaikäisten eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

⁴³⁰ Eritrealaiden turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa A 15.5.2019.

⁴³¹ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019.

Kansainvälisen järjestön mukaan monet eritrealaiset soittavat puheluita ulkomailla asuville sukulaisilleen Facebookin Messengerin kautta, mutta yhteys on huono. Järjestön mukaan WhatsApp-puhelut saattavat joskus mennä läpi, mutta videopuhelut eivät. Järjestön mukaan eritrealaisissa SIM-korteissa ei ole mobiili-internetiä. Eritreassa internetin viralliset kattavuusluvut ovat järjestön mukaan minimaalisia. Internet-yhteys kattaa maksimissaan pari prosenttia väestöstä. Kattavuus on painottunut Asmaraan ja mahdollisesti jonkin verran Massawaan, mutta muualla maassa pääsy internetiin on melko vähäistä. Järjestön mukaan internet-kahviloissa on jonkinlainen yhteys, mutta se ei riitä esimerkiksi videoiden toistamiseen. Järjestön mukaan internet-kahviloiden lähellä seisoskelee ihmisiä, jotka ovat luultavasti hakkeroituneet kahvilan verkkoon ja käyttävät internetiä ilmaiseksi. Kansainvälisen järjestön mukaan Eritrean hallinto valvoo internetin käyttöä, mutta ei sensuroi sitä. Verkkoon on melko vapaa pääsy, mutta eritrealaiset ovat varovaisia sen suhteen, mitä he viestivät esimerkiksi Facebookin kautta.⁴³²

4.6.3 Yhteydenpidon mahdollisuudet kansalaispalveluksessa

Kansainvälisen järjestön mukaan suurimmalla osalla eritrealaisista, jotka suorittavat kansalaispalvelusta, on matkapuhelimet. Järjestöllä ei ole kuitenkaan tietoa, minkä verran matkapuhelimia saa käyttää kansalaispalveluksessa ollessa.⁴³³

Kansainvälisen järjestön mukaan kansalaispalveluksesta pääsee harvoin kotiin vierailulle. Saattaa kuluu monta kuukautta tai joskus vuosi, että palveluspaikasta pääsee lomalle.⁴³⁴ Erään 18 vuotta kansalaispalveluksessa olleen eritrealaismiehen mukaan sotilaiden annettiin tavata perhettä noin kerran vuodessa. Mies itse sai lomaa terveydentilansa ja tarvitsemansa hoidon takia.⁴³⁵ Eräs toinen haastateltu eritrealaismies, joka oli määrätty kansalaispalvelukseen Assabiin, ei kertomansa mukaan päässyt kotiin lomalle kolmeen vuoteen. Miehen ollessa Assabissa sotilaana hän sai kertomansa mukaan lähettää ja vastaanottaa kirjeitä.⁴³⁶ Eräs haastateltu eritrealaisnainen, joka oli suorittanut asepalvelusta Asmarassa, oli saanut vierailla kerran kuukaudessa yön yli lähellä asuvan perheensä luona.⁴³⁷

Kansainvälisen järjestön kuuleman mukaan eräs isä ei ollut nähnyt kuluneen vuoden aikana poikaansa, joka oli vapautumassa asepalveluksesta armeijasta. Kansalaispalveluksessa ollessaan poika oli laihtunut kovasti. Järjestön mukaan armeijassa ravinto on heikkoa, ja jotkut perheet onnistuvat lähettämään ruokaa palveluspaikkaan.⁴³⁸

Kansainvälisen järjestön mukaan kaikki naiset eivät saa Eritreassa vapautusta kansalaispalveluksesta, vaan useat naiset ovat miesten tavoin sidottuja kansalaispalvelukseen. Perhesuhteet tai asuinpaikka eivät vaikuta siihen, minne henkilö määrätään palvelukseen. Ihmisiä määrätään mielivaltaisesti kansalaispalvelukseen kauas omasta perheestä, minkä seurauksena perheenjäsenet joutuvat olemaan erossa toisistaan. Liikkuminen Eritreassa on hidasta ja harvoilla on varaa ostaa omaa autoa. Sisarukset tai isovanhemmat saattavat hoitaa pienempiä lapsia vanhempien ollessa kansalaispalveluksessa. Opettajien kohdalla Eritrean eri kieliryhmät vaikuttavat siihen, mihin

⁴³² Kansainvälinen järjestö 7.5.2019.

⁴³³ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019.

⁴³⁴ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019.

⁴³⁵ Eritrealaisperheen haastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

⁴³⁶ Eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

⁴³⁷ Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa A 15.5.2019.

⁴³⁸ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019.

heitä määrätään, sillä opettaja ei voida sijoittaa sellaisen etnisen ryhmän alueelle, jonka kieltä he eivät osaa.⁴³⁹

4.6.4 Perheenjäsenien jäljittäminen

Tigrayn pakolaisleireillä ja rekisteröintikeskuksessa on mahdollista saada apua perheenjäsenien jäljittämiseen.⁴⁴⁰ Eriytyisen haavoittuville yksilöille, kuten yksin tulleille alaikäisille, tarjotaan palvelua perheenjäsenien jäljittämiseen, jonka avulla he voivat saada jälleen yhteyden perheenjäseniinsä Eritreassa tai jossain muussa maassa. Useissa tapauksissa eritrealaiset eivät ilmoita kenellekään lähdöstään, joten palvelu tarjoaa heille mahdollisuuden päästä ilmoittamaan, että he ovat päässeet turvallisesti rajan yli. Pakolaisen perheenjäseniä jäljitetään tämän antamien tietojen perusteella. Mahdollisuudet jäljittää Eritreassa olevia perheenjäseniä ovat kuitenkin hyvin rajalliset.⁴⁴¹ Haastatelluista Etiopiaan yksin tulleista eritrealaislapsista jotkut olivat saaneet yhteyden perheeseensä perheenjäljityspalvelun kautta.⁴⁴²

Yksin tulleiden alaikäisten eritrealaisten on mahdollista saada apua myös Etiopiassa pakolaisleireillä tai niiden ulkopuolella asuvien sukulaisten jäljittämiseen. Mikäli onnistutaan jäljittämään leirillä asuvia sukulaisia, lapsi ja sukulaiset saatetaan yhteen pakolaisleirillä. Jos pakolaisleirien ulkopuolella asuvia sukulaisia onnistutaan jäljittämään, lapsen sukulaiset tulevat toisinaan omakustanteisesti leirille, missä heitä informoidaan holhousprosessista. Matkustaminen kuitenkin maksaa, joten pakolaisleirille tuleminen voi olla haaste joillekin sukulaisille, jos heillä ei ole riittäviä varoja.⁴⁴³

Lisäksi verkossa toimii sivusto, jonka kautta eritrealaiset voivat etsiä sukulaisiaan sivustolla julkaistuista kuvista ja saada heihin yhteyden. Etiopiassa pakolaisiksi rekisteröityneet eritrealaiset, jotka toivovat saavansa yhteyden perheenjäseniinsä, voivat halutessaan julkaista oman kuvansa sivustolla. Kuva voidaan julkaista ainoastaan pakolaisen omalla suostumuksella. Suostumuksensa antaneiden kuvat ovat verkkosivuilla kaikkien nähtävissä, mutta tiedot henkilöllisyydestä eivät ole julkisia. On mahdollista, että tieto henkilön lähdöstä ja rajan ylityksestä tulee Eritrean viranomaisten tietoon sivuston kuvien kautta. Yleensä eritrealaiset, joilla on ongelmia viranomaisten kanssa, eivät anna suostumusta kuvansa julkaisemiseen verkossa, koska he ovat tietoisia siitä, että tieto voi päätyä Eritrean viranomaisille.⁴⁴⁴

⁴³⁹ Kansainvälinen järjestö 7.5.2019.

⁴⁴⁰ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019; Anonyymi lähde D 13.5.2019.

⁴⁴¹ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

⁴⁴² Yksin tulleiden alaikäisten eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

⁴⁴³ Anonyymi lähde D 13.5.2019.

⁴⁴⁴ Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö 16.5.2019.

Lähteet

Haastattelut:

Anonyymi lähde A 17.5.2019.

Anonyymi lähde B

13.5.2019. *Haastattelu.*

4.9.2019. *Päivitys haastattelussa annettuihin tietoihin sähköpostitse.*

Anonyymi lähde C 16.5.2019.

Anonyymi lähde D 13.5.2019.

Anonyymien asiantuntijoiden haastattelu 13.5.2019.

Eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

Eritrealaisperheen haastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa A 15.5.2019.

Eritrealaisten turvapaikanhakijoiden ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa B 14.5.2019.

Etiopialainen viranomaistaho

13.5.2019. *Haastattelu.*

14.5.2019. *Haastattelu.*

15.5.2019. *Haastattelu.*

Etiopiassa toimiva ihmisoikeusjärjestö 16.5.2019.

Etiopiassa toimiva kansainvälinen humanitaarinen järjestö

16.5.2019. *Haastattelu.*

14.6.2019. *Päivitys haastattelussa annettuihin tietoihin sähköpostitse.*

Etiopiassa toimiva kansainvälinen järjestö 17.5.2019.

Etiopiassa toimiva kansainvälinen kansalaisjärjestö 16.5.2019.

Kansainvälinen järjestö

29.4.2019. *Haastattelu.*

7.5.2019. *Haastattelu.*

26.8.2019. *Päivitys haastatteluissa annettuihin tietoihin.*

Yksin tulleiden alaikäisten eritrealaispakolaisten ryhmähaastattelu Tigrayssa Etiopiassa 13.5.2019.

Kirjalliset lähteet:

7D News 22.4.2019. *4th Ethio-Eritrean Border Route Closed for Undisclosed Reason.* <https://7dnews.com/news/4th-ethio-eritrean-border-route-closed-for-undisclosed-reason> (käyty 23.10.2019).

Africanews 23.4.2019. *Eritrea shuts all borders with Ethiopia – unilaterally.* <https://www.africanews.com/2019/04/23/eritrea-shuts-all-borders-with-ethiopia-unilaterally/> (käyty 23.10.2019).

Amnesty International 19.9.2018. *Eritrea: Release former finance minister immediately and unconditionally.* <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/09/eritrea-release-former-finance-minister-immediately-and-unconditionally/> (käyty 24.10.2019).

BBC 11.9.2018. *Ethiopia-Eritrea border reopens after 20 years.* <https://www.bbc.com/news/world-africa-45475876> (käyty 23.10.2019).

Borkena Ethiopian News

27.12.2018. *Eritrea closed border to Ethiopia along Zalambessa.* <https://borkena.com/2018/12/27/eritrea-closed-border-to-ethiopia-along-zalambessa/> (käyty 24.10.2019).

22.4.2019. *Eritrea reportedly closed another border crossing with Ethiopia.* <https://borkena.com/2019/04/22/eritrea-reportedly-closed-another-border-crossing-with-ethiopia/> (käyty 23.10.2019).

EASO (European Asylum Support Office) 2015. *EASO Country of Origin Information Report - Eritrea. Country Focus.* <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/public/Eritrea-Report-Final.pdf> (käyty 25.10.2019).

The East African / AFP (Agence France-Presse) 7.1.2019. *Ethiopia, Eritrea reopen another border crossing.* <https://www.theeastafrican.co.ke/news/africa/Ethiopia-Eritrea-reopen-another-border-crossing/4552902-4924884-7x623z/index.html> (käyty 23.10.2019).

Ethiopia Observer 26.12.2018. *Ethiopia-Eritrea border restrictions tighten.* <https://www.ethiopiaobserver.com/2018/12/26/ethiopia-eritrean-border-closed/> (käyty 24.10.2019).

Federal Negarit Gazette of the Federal Democratic Republic of Ethiopia 27.2.2019. *Proclamation No. 1110/2019.* Saatavilla: <https://www.refworld.org/docid/44e04ed14.html> (käyty 25.10.2019).

HRW (Human Rights Watch)

3.4.2019. *Eritrea: Another Birthday Behind Bars. Social Media Campaign Draws Attention to the Detention of Chiham Ali Abdu.* <https://www.hrw.org/news/2019/04/03/eritrea-another-birthday-behind-bars> (käyty 24.10.2019).

2019. *"They Are Making Us into Slaves, Not Educating Us". How Indefinite Conscription Restricts Young People's Rights, Access to Education in Eritrea.* https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/eritrea0819_web.pdf (käyty 21.10.2019).

Madote / Kidane, Bereket 2016. Sawa: *Eritrea's Cultural Boot Camp*.
<http://www.madote.com/2016/09/sawa-eritreas-cultural-boot-camp.html> (käyty 6.11.2019).

Reuters

23.7.2018. *Eritrean conscripts told unlimited national service will end: sources*.
<https://www.reuters.com/article/us-eritrea-military/eritrean-conscripts-told-unlimited-national-service-will-end-sources-idUSKBN1KD1ZD> (käyty 23.10.2019).

11.9.2018. *Ethiopia, Eritrea reopen border points for first time in 20 years*.
<https://www.reuters.com/article/us-ethiopia-eritrea/ethiopia-eritrea-reopen-border-points-for-first-time-in-20-years-idUSKCN1LR0FX> (käyty 23.10.2019).

TesfaNews 16.9.2018. GOOD NEWS #Eritrea opened... [Twitter].
<https://twitter.com/tesfanews/status/1041457820108025856> (käyty 23.10.2019).

UNHCR 18.1.2019. *UNHCR welcomes Ethiopia law granting more rights to refugees*.
<https://www.unhcr.org/news/press/2019/1/5c41b1784/unhcr-welcomes-ethiopia-law-granting-rights-refugees.html> (käyty 25.10.2019).

UN HRC (United Nations Human Rights Council) 16.5.2019. *Situation of human rights in Eritrea - Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*. A/HRC/41/53.
<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G19/140/37/PDF/G1914037.pdf?OpenElement> (käyty 21.10.2019).

UN HRC (United Nations Human Rights Council) 5.6.2015. *Report of the detailed findings of the Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea*. A/HRC/29/CRP.1.
http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColEritrea/A_HRC_29_CRP-1.pdf (käyty 7.11.2019).

XE Currency Converter 6.11.2019. <https://www.xe.com/currencyconverter/> (käyty 6.11.2019).